

MAGYARI

HUNGARIA
Tp.

T. „Dunaposta“

BUDAPEST
Postafiók 151.

Igazgató és felelősszerkesztő:
dr. Paál Árpád

Laptulajdonos: **SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R.-T.**
Nrul de in scriere in Reg. Publ. periodice - Tri-
bunalul B'hor, sectia III. Nr. ord. 11/11 Junie 1938

Főmunkatárs: **dr. Gyártás Elemér**

Szlovenszko tót népe a pittsburgi szerződésnek az alkot- mányba való beiktatását kéri

Runciman jutór útján tájékoztatta az angol kormányt meg- beszéléseinek eredményéről

Prágából jelentik: Ashon Watkin, lord Runciman titkára, szerdán délután rövid tartózkodásra repülőgépen Londonba utazott. Utját magánjellegűnek mondják, de a *Neue Morgenpost* szerint beszámol az angol kormány Runciman-küldöttség prágai benyomásairól. A lap szerint Runciman közvetítő javaslatot dolgozott ki, amelyet Watkin az angol kormány elé terjeszt.

Prágából jelentik: Londoni jelentés szerint Ashon Watkin Londonba érkezése után azonnal jelentkezett lord Halifaxnál és beszámolt a Runciman küldöttség prágai megbeszéléseiről.

Prágából jelentik: Lord Runciman szerdán délután 3 órakor Fencsik ruszinszko-i képviselővel folytatott megbeszélést. Délben a német szociáldemokrata párt képviselői keresték fel Runcimant, hogy további felvilágosítással szol-

gáljanak az általuk benyújtott emlékiratra vonatkozólag.

Prágából jelentik: A szlovák néppárt a parlamentben az alkotmányban való módosítására 80 oldalas javaslatot nyújtott be, azzal, hogy Szlovenszko önkormányzatát az egész tót nép követeli. Lényegében csak a pittsburgi szerződésnek alkotmánytörvénybe iktatásáról van szó és arról, hogy a központi kormányzat helyébe az államszövetségi forma lépjen.

UJBÓL HAZARENDÉLTÉK A BERLINI CSEH KÖVETET.

Berlinből jelentik: Masny berlini cseh követet hazarendelték. Rövid idő alatt Masny már negyedszer tette meg az utat Prágába. A követ még a csütörtöki nap folyamán kihallgatáson jelent meg Benes elnöknel.

Runciman lord jelentésével és a középeurópai helyzettel foglalkozott az angol rendkívüli miniszteri tanács

Runciman egyre súlyosabbnak látja a helyzetet és a nemzeti problémát minél gyorsabb megoldását sürgeti

Londonból jelentik: A londoni lapok szerint Ashon Watkin megérkezése tette szükségessé a szerdán megtartott szűkebb körű rendkívüli miniszteri értekezlet összehívását. Ezen az értekezleten Chamberlain miniszterelnök, lord Halifax külügyminiszter, Simon helügyminiszter, Wansittarth és Wilson gazdasági tanácsadó is részt vett. Az értekezlet első sorban és főként a középeurópai helyzetet tárgyalta és Runciman jelentése alapján behatóan megvitatta a cseh kérdést.

AZ ANGOL KORMÁNY ALLÁSPONTJA: SÜRGŐSEN CSELEKEDNI KELL.

A londoni lapok közlik ugyan, azt a félhivatalos jelentést, mely szerint Watkin csak sürgős magánügyek elintézésére céljából érkezett Londonba, ezt a magyarázatot azonban nem veszik komolyan. A jelentés részleteiről a lapok csak annyit tudnak, hogy Runciman egyre súlyosabbnak látja a helyzetet és a nemzeti problémát minél gyorsabb megoldását sürgeti tekintettel arra, hogy a német sajtó napról-napra erősebb hangot használ Csehszlovákia ellen és nagy figyelemmel kíséri a szudéta-német vidéken előforduló legkisebb incidenseket is.

A Daily Express szerint Runcimannak az a véleménye, hogy meg kell akadályozni, hogy a holtpontra jutott tárgyalások a prágai kormány és a szudeta-német párt között végleg megszakadjanak. A Daily Mail szerint a szerdai miniszteri értekezleten az az egyhangú

álláspont alakult ki, hogy a kormánynak Runciman jelentése alapján és annak megfelelően sürgősen cselekednie kell.

ANGLIA UJBÓL NYILVÁNOSSÁGRA HOZZA ALLÁSPONTJÁT AZ EURÓPAI ESEMÉNYEK TEKINTETÉBEN.

Londonból jelentik: A Daily Mail politikai levelezője szerint a szerdai miniszteri értekezleten nagyfontosságú döntést hoztak. Ennek következtében lehetséges, hogy Anglia néhány nap múlva újra nyilvánosságra hozza álláspontját az európai események tekintetében. Félre nem érthető biztosítékot fognak adni Franciaországnak, hogy Anglia támogatni fogja, ha bármilyen összeütközésbe bonyolódna a Csehszlovákiával szemben fennálló szerződéses kötelezettségének teljesítése következtében.

Angol politikai körök úgy érzik, hogy tenni kell valamit a súlyosbodó európai feszültség enyhítésére. Nem titkolják angol körökben, hogy aggodalommal nézik a cseh helyzetet. A News Chronicle szerint bizonyos német körök remélik, hogy villámgyors német hadjárat sikerre vezethet, mielőtt Anglia döntött volna magatartásáról, mert Franciaország Anglia segítségével nem mer csapatösszevonásokon túlmenő akcióba kezdeni. Jól értesült körök közvelelően a müncheni pártértekezlet után súlyos összetűzéstől tartanak.

A nagy kaláka

(S. I.) — A hollandusok kicsiny országukat gazdagabbá azzal teszik, hogy óriási területekről kiszorítják a vizet. A magyarok ugyanezt a célt úgy akarják most elérni, hogy óriási területekre vizet szorítanak be.

A nagy magyar alföld öntözésének kérdése az álmodozások állapotából a megvalósulás útjára lépett. Mérnökök százai mérik a terepet s készítik az öntöző csatornák, a tároló medencék terveit. Külön hivatal irányítja munkájukat és azt szerves egészbe foglalja össze. Ezzel azonban a nagy problémának csak a kisebbik, a könnyebbik része nyer megoldást. A nagyobbik, a nehezebb még hátra van: meg kell találni a munkálatok gyors elvégzésének pénzügyi fedezetét és ha ez meg is lesz, jóelőre meg kell szervezni a termelő munka új rendszerét és a piacokat, melyek a megnövelt termelést megfelelő áron felvegyék.

Erről a kérdéstről rendkívül tanulságos vita folyik ma a budapesti sajtóban. A bankárok és egyéb merkantil érdekeltségek minden szellemi és anyagi erejüket megfeszítik, hogy bebizonyítsák: a probléma megoldhatatlan, mert nem lehet a végrehajtáshoz szükséges óriási tőkétet előteremteni. Szemben állanak ezekkel azok, akik szemüket a népi munkaerők óriási, kiaknázatlan tartalékjain tartják és azt hirdetik: nem a tőke, hanem a munka minden erőnek a forrása, a kérdést tehát jelentősebb tőke nélkül is meg lehet oldani a népi munka célszerű megszervezésével.

Az ideológiai ellentétek mélyebb okaira éles világosságot vet, hogy a tőke mindenhatóságát és nélkülözhetetlenségét hirdető csoport minden tekintetben a baloldalhoz számít, míg a népi munka elsőbbségét és teremtő erejét a jobboldalon hirdetik.

A jobboldali tábornak élén a nagy nemzetpolitikai kérdésben Ereky Károly, a kiváló mérnök és ismert fajvédő politikus áll. Beszédekben és cikksorozatokban harcol a maga igazának győzelméért és annak a kishitűségnek legyőzéseért, melyet a másik oldalról céltudatosan terjesztenek. Mindenáron megakarnak ott akadályozni, hogy a mozgó tőkétet valamilyen formában az öntözés céljaira lekösse, mert vajmi keveset törődnek azzal, hogy ez a magyar földműves nép millióinak jólétét jelentené.

Ereky Károly így érvel:

Ha ma egy vidék gazdái elhatározzák, hogy közös gabonarakartárt építenek, az építkezéssel magával semmi dolguk sincs. Az ő feladatuk csupán az, hogy az építkezéshez szükséges örszegeket valamilyen formában összehozzák. A többi a vállalkozók dolga.

A régi világban ezzel szemben ugyanennek a gabonarakartárnak megépítésénél a pénznek semmiféle szerepe nem volt. A földesúr — mert akkor régen csak ő gondolhatott effélékre — a saját embereivel égetett téglát és meszet, a saját konvenció iparosai végeztek el minden egyéb munkát.

A régi és új gabonarakartár építési módjai mutatják, hogy az emberi munka szervező és építő hatalmát ma eltakarják szemünk elől az ipari vállalkozók szervezetének módszerei. Holott az igazság ma is az, hogy nem az arany-

panem az emberi munka a lényezője.

Termelő útja csak azért látszik vagy legalább is a biztosabb, mert ezt az utat az utóbbi két emberöltő alatt jól kiépítették, a forgalmát célszerűen megszervezték. Amit azonban a régi földesúr meg tudott tenni, mert úgy kívánta az érdeke, ma el tudja végezni a közület, vagy a szövetkezet, mert így parancsolja a nép érdeke. Az eredmény — korszerűen javított kiadásban — ugyanaz lesz.

A kísérleti példa erre a tengerentúli ültetvények kialakulásának folyamata.

A kávé, tea, kaucsuk vagy gumiültetvények története bizonyítja, hogy csak az első száz hold öntözésének és termelésének megszervezéséhez kell pénz. Ez az első terület a munkások élelmészéről és egyéb szükségleteinek ellátásáról gondoskodik. Ezzel a pénz szerepe meg is szűnt és előtérbe lép az emberi munka. Ebből a magból nő ki az egész hatalmas vállalkozás. Az átlagos kules e vállalkozásoknál az, hogy egy munkásnak mezőgazdasági termelő munkája tíz olyan munkást lát el bőségesen élelemmel és használati cikkekkel, kik a piacra termelt portékának, — a kávénak, pamutnak, guminak — termelésével foglalkoznak. Ezt a módszert kell alkalmazni az öntözés költségeinek előteremtésénél: alkalmazni lehet, mert a költségek 50—60%-át a földmunkások bére teszi ki.

Ez a módszer, mely aránylag kicsiny kezdőtőkét igényel, óriási hasznot hoz az ültetvényeseknek: olyan hasznot, melyet a közösségnek és a résztvevő munkásnak lehet biztosítani, ha ugyanazt a módszert *közérdekű* alapon alkalmazzuk. A titok nyitja egyszerűen az, hogy a modern mezőgazdaságban sokkal nagyobb szervező erő rejlik, mint a bankok hitel-szervezetében és a gyárak munkarendjében: a modern mezőgazdasági nagy üzem — akár vállalkozási, akár szövetkezeti alapon áll — olcsón és gyorsan ki tudja elégíteni résztvevőinek legfontosabb szükségleteit, míg a gyár vagy a bank az árucseré bonyolult, sokszor fennakadó rendszerére van utalva, mert sem a szöveget, sem a harisnyát nem lehet megenni. Az így megszervezett mezőgazdasági munka könnyebben viseli a válságokat, mert szükség esetén a termelést a maga ellátására korlátozza. Így tesz az egyszerű kisgazda is, ha nem

tudja eladni terményeit s nem hal éhen, míg az ipari termelés válsága milliókat sodor embertelen inségbe.

Ez a gondolatmenet nemcsak az öntözés problémáinak megoldásánál áll helyt. Mindenütt igaz, ahol nincsen pénz, nincsen tőke, de van föld és van munkaerő. A harmadik ebben a szövetségben: az a kifogyhatatlan isteni ajándék, mit a föld termő ereje s a nap életet lakasztó melege jelent.

Erekly Károly nem tesz egyebet, minthogy

bizonyos határozott cél érdekében példákon bemutatja azt az óriási teremtő erőt, mit a *mezőgazdasági munka céltudatos megszervezése ad*. Kicsiben és szervezetlenül ugyanazt végzi el minálunk a kalácska. A mi nagy erdélyi problémánk nem is egyéb, csak annyi, hogy népünk munkáját nagy nemzeti kalácskába kell megszervezni, ahol magáért és a családjáért dolgozik mindenki akkor is, amikor másnak a munkáját látja el. A modern formája ennek: a termelő és értékesítő szövetkezet.

Védekezzünk a fertőző betegségek ellen rendszeres és mértékletes sörivással!

Igyunk Dreher Haggenmacher sört,

mindenütt kapható!

Szentgyörgy sör és Dacia sör világos gyártmányok. Excelentia és Bak barnasör speciálítások.

Detektivregénybe illő körülmények között szöktek meg a fegyházból a kosaras gyilkosok

Örizeibe vették Kulda Romulusznét, mert az a gyanu, hogy ő készítette elő a szökést

Bucuresti. Saját tud. Az ilavai fegyházban lefolytatták a vizsgálatot Goldsleger bankár gyilkosainak Kulda Romulusznak és Tőkés Bélának a szökésével kapcsolatban. A vizsgálóbizottság megállapította, hogy a fegyháznak abban a szárnyában, ahol a gyilkosok cellája fekszik *három napig nem égett két villanykörte. Ezt a körülményt használták ki a megszökött fejecek.*

Átvágták a vasrácsot, ellopóztak az őrség szobájá mellett, átugrottak a kerítésen és egy kis vasajtón keresztül, amelyen az őrségváltást

bonyolítják le és kiszöktek az épületből. *Elérték az erdőt, ahol már egy autó várt rájuk.* A rendőrség letartóztatta Kulda Romulusz feleségét, bünrészesség gyanúja miatt, de az asszony nem hajlandó elárulni, hogy a férje hol tartózkodik. A rendőrség azonban bizik abban, hogy Kulda Romulusznét csakhamar megtörik és nyomra vezeti a hatóságokat. Az a gyanu merült fel ugyanis, hogy a szökést Kulda Romulusznét készítette elő. Néhány nappal ezelőtt meglátogatta férjét és akkor a ráspolyt is becsempészthette.

Borzas

Iria: Ormos Gerő

Boldogult jó öregapám birkát őrzött odafent a hegyek között, Csitár, Kolon, később Lédész környékén. Hegyi ember volt, keménykötésű, csontos, barnabőrű. Ha kiáltott egyet a magas sziklacsucosokon, zengett az erdő, szinte megrezkentek a fák s nagyot csattant a kosztolányi hegyoldal. Birkái ijedten kotródtak ilyenkor, csapatba csődültek egy tisztáson s úgy csipegették a vékonyzáru hegyifüvet, hogy egyik szemükkel mindig feléje pislogtak. Kemény ember volt. Isten nyugosztalja. Kévébeszedű, de amit kimondott, az robbant s talált.

S nagyon értett az állatok nyelvén. Kurta szavakat dobált csak oda birkáinak s azok egy-egy színes mekkenéssel feleltek neki. Egyiket, másikat odahuzta magához, ha mézes kedve kekedett belekotort a tarisznyájába, kimarkolt egy darab veres sőt s odatartotta az állat elé. Erre nekiiramodott valamennyi s oly könyörgő bégetési csaptak, hogy öregapa elnevelte magát.

— Mentek innen, kócosok!
Fogta a botját, hogy szétver köztük, de az lett a vége, hogy lekuporodott és sorra vette valamennyit. Egyet se hagyott ki közülök. Odatartotta szépen a sőt reszelő nyelvüknek s félreterelte azt, amelyik lenyalta a maga részét. Őrült ilyenkor az öreg, őserutott a nyála s veregette, simogatta állatait. Még motyogott is valamit, érthetetlen nyelven s amikor apróra apad a só, odadohta közéjük.

— Keressétek!

Egyszer nyár vége felé valami ijesztő, nagy zivatar készült Néver irányából. Dél tájban megállt a levegő s úgy zuhogott az állómeleg a napból, hogy ember, állat fulladozott tőle. Behúzódtak a nyírbokrok közé, kérődzésre állott a nyáj, összebújtak gyapjas üstökükkel, öregapa pedig elterült az árnyékos tisztáson. Sok hegyi zivatart látott, de ez valahogyan túrelmetlen izgalmat csiholt belőle. Nagyon állott a levegő s erősen táncolt a meleg a hegy bőre felett. Kigyó-

zott, futott a forró hullám s nagyon messze, Néveren is túl tómpa nagyokat dörrönt a haragos magasság. S olyan sötétszürke volt az ég alja, mint a gonoszság. Feltört olykor egy szédelő felhőrongy, nagyot nyújtózott, vonaglott s rázúdult a földre vizes függönye.

Hát nagyapa szította egy darabig a pipáját, aztán mintha nem szelelt volna, vagy nem izlett a füstje, zsebrevágta. Ivott volna valami hűvös forrásvizet, de annyira lefogta az álmos lustaság, hogy csak nézett felfelé a szikrázó égre s Néver irányába, a fekete bomlásra. Később meghuzta cseceskoróját, langyos volt már a vize, kiverte a verejték utána, hát morgott haragosan s megint lefeküdt.

Arra gondolt már, hogy megindul az állatokkal, akolha huzódik időben s ott várja be a zivatart. De a fülledt meleg megkötötte az eszejárását. Kifacsarja az ilyen az ember erejét. Idegesíti, furcsa mérget, türelmetlenséget csepegtet az ereibe, bolondságokra hajtja.

Hát maradt.
Felkötökölt a forró, szagos fűvön s belemeredt a messzeségbe. Birái pedig csak állottak pillentlen s lihegtek a fullasztó melegben. Akkor már erősen közeledett a zivatar. Néver felett szürkésfehér vízfűgöny lógott, emelkedett a felhőcsomó s akkora villámszállkák cikkantak, durrantak belőle, hogy mondogatta magában.

— A csillagát! Cifra világ lesz itt!
Megborzongott már a hegy is. Nekiiramodott a zivatar esőzagu szele, előbb csak megbillegtetette a nyírlleveleket, dudorászott ijesztő hűgással, aztán egyre hetykébben nyihogott, felkapott valahol a taposott gyalogutakon egy marék forró port s dobálta, hordta, szinte nevetett gőgösen a maga erején.

S jött dörgő robbanásokkal a villámlás is. Elsötétült már a mennybolt, lefogták a nap szemét a fellegek s egyszerre úgy tűnt, összeakaszkodott a magasság s a hegy gonosz szelleme valami kegyetlen tánera.

Hűvös szél futott fel már a hegy hátán. Bele a nyírbokrok nyugalmába s egyenesen neki öregapa forró képének, bágyadt szemének. Csavarta, rázta a nyulárok, fehérszáru fákat, megfektette, hintáztatta a fűvet, nyihogott, heherészett, zenélt

s felébresztette öregapát.
Egyszerre talpon állott, kalap a fején, bot a kezében s már kiáltott is.

— Befel! Ne te Borzas!
Az öreg kosnak szólt ez. Annak kellett volna indulni s akkor nincs gond a többivel.

De a vén állat behuzódott makacs félszemmel egy bokor alá s köréje a többi.

Szinte robbant a pillanat.
Nagyapa marka keményen görcsösödött a botján, annyira nekifeküdt már a szél, hogy majd elterítette s nem tudott mozdulni a haragos csodálkozástól. Mi lőtte ezt a bolondos Borzást, hogy nem ad a szóra. Máskor egy piszzenére feikapta a fejét, szolgált becsületesen, s most, amikor rákiáltott, még inkább befurja vén lábait a földbe.

Botot emelt öregapa s úgy ismételte harsogó méreggel
— Borzas te...! A ragyogó csillagodat!
De Borzas most se mozdult. Megemelte kicsit értelmes kosfejét, olyanfélét vetett oda a szemével öregapának, hogy nem megyek innen, bolondságot kívánsz, nézd csak, szakad mindjárt felettünk, megindul a víz a hegyoldalon, s víz bennünket zuhogó erővel a mélységbe, a pusztulásba.

Nagyapa nem értette ezt. Kemény koponyájában csak az állat dacosága lángolt s ezt nem tudta elviselni. Alázatot, szófogadást követelt.
Nekifeküdt a szélnek s futott az állatok felé.

Akkor már ferde uton, roppant súlyos vízcepek hullottak a magasból. Szinte loccsantak a földön, falevélen, ahová estek. S felettük durrogott már a zivatar mérge. Nagy sötétség terült el a hegy felett, villámok ugráltak észrevissza, bolondos esztelenséggel. Ilyenkor gyenge már a sző s gyenge az ember. Legjobb megállni, vagy megbujni valahol s keresztet vetni, mint öreganya odalent a faluban.

De öregapa nem állott meg.
Elérte már a birkákat, szétrugdalta remegő csoportjukat s nekiesett a Borzasnak. Nem tudni, mit mondott, szavak voltak-e, vagy csak a féktelen méreg értelmetlen nyögése, hörögése, de zgett a torka s úgy járt kezében a súlyos bot, mint valami cséphadaró.

Daladiert bizalmáról biztosította pártja

Egyelőre nem változtatják meg Franciaországban a 40 órás munkahetet

Párisból jelentik: A kormányhoz közel álló körökben hangoztatják, hogy Daladier nem gondol a 40 órás munkahétről szóló törvény módosítására, csak bizonyos rendeletek kibocsátására, amelyek elsősorban a túlórázásra vonatkoznak, de nem érintik a negyvenórás munkahét törvényét. A radikális szocialista párt vezetősége teljes bizalmáról biztosította elnökét, Daladiert.

Augusztus 28-29-én országos iparoskongresszus Segesváron

Julius 17-én mintegy 50-60 iparösszervezet kiküldöttéi gyűltek össze Segesváron, hogy megvitassák az ország iparosságának helyzetét és mérlegeljék azokat a tennivalókat, amelyek egy hatalmas társadalmi réteg sorsának javulását vannak hivatva előmozdítani.

Ezen a nagyarányú értekezleten nem volt egyetlen olyan iparos, aki az iparosság sivar gazdasági helyzetének magyarázatát nem abban látta volna, hogy az iparosság mindmáig szervezetlen volt.

A legkülönböző felfogású iparösszervezetek képviselői, különböző nemzetiségű iparosok fejtették ki ott véleményüket. A különböző vélemények azonban egy pontban a legtöbbször egyetértésben találkoztak. A jelenlegi helyzet javulását kizárólag az összes erők összefogásától lehet remélni.

Aldozatkész és lelkes iparosok, nehéz munka árán, lehetővé tették, hogy Románia minden jelentősebb iparos szervezete, nemzeti különbségre való tekintet nélkül összefogjon és személyi hiúsági kérdéseket félre téve, az ország iparosságát egy táborba tömörítse.

Augusztus 28-29-re tüzték ki az iparosság

VALÓSÁGOS KIN

a munka, ha a legyek bosszantanak!

A legyek kétségbeejtő macacssággal támadják meg, megfosztva Önt nyugalmtól és higgadtságától, ami annyira nélkülözhetetlen a szellemi munkánál. Hogy megszabaduljon tőlük, szorjon FLY-TOX-ot az irodájában. FLY-TOX egy pillanatot alatt megöli a legyeket!

kongresszusát, amelyen minden olyan iparosnak ott kell lennie, aki aggodalommal viseltetik a saját és családja sorsa iránt. Ötven százalékos vasuti kedvezmény! Kedve-

ző áron ellátás! Az országos intéző bizottság nevében. Rusu Vasile București, Bustya Béla Marosvásárhely, Ilies Danilă Nagyvárad.

Utította az ártatlan jószágot, Borzast. Nagyokat puffant botja a gyapjas hátán, recscent a csavarodott szarván s Borzas alázatos szomorúsággal állotta.

Csupa lucok volt már az esőtől. Behuzódott a hűvös víz a meleg bőrre, patakokban csorgott a homlokán, szarvain, le a szájáig s felnézett bősziú gazdájára.

Panaszkodott az okos szemével.

Nagyapa markából majd kifordult már a hosszú páztorbot. Verte az eső, átázott a ruhája s kalapáltak erei a halántékán. Utolsó útése után beállott a fa alá s fujtatott izzadtan.

Hirtelen nagy haragra lobbant önmaga iránt. Mégiscsak boldogság volt ilyen csunyan elvenni azt a szegény állatot. Jól érezte az, hogy késő a menekülés. Utközben érte volna őket a felhőszakadás s úgy jártak volna, mint most nyolc esztendője Malinka Vendel. Annak négy szép fiatal birkáját sodorta el a víz, levitte a malomig, ott akadtak bele valami bokorba, puffadtan. Hát ennek a Borzasnak bizony igaza volt. De most már hiába, késő bánat nem sokat segít. Megverte. Legkedvesebb, legöregebb szolgáját. Ugy sirnak most a szemei, úgy mozog, panaszkodik a szája, hogy nem is lehet nézni.

Megkeveredik olykor az ember, kicsuszik alóla a föld s nem tudja, mit cselekszik.

Ezalatt a zivatar elment, hogy megjessze a kecskölányiakat is. Előbujt a nap, egyszerre megtelt a levegő jószagu párával s hűvösséggel.

Hát most mozoghatnak az állatok s nagyapa is előbujhatna a fa alól.

De egyikük se kezd.

Azt mondja az öreg valami furcsa szegénykezéssel:

— Indulás, kifelé.

Akkor megindul a vén Borzas, megalázottan, sántikálva. Kivezeti a nyáját a napra s megáll lógó fejfel. Nem szeretnek legelni ilyenkor, inkább csak járkálnak, ügyelnek céltalanul. Szarítják a bundájukat.

Valami igen furcsa beszélgetés indul nagyapa s Borzas között. Veszi az öreg a cseréppipáját, megtömködi kemény ujjával s nézi lopva az állatot.

Azt morogja:

— Ne dacaskodj, no...
S Borzas felel szomorú szemével.
— Köszönöm, gazdám.
— Megesik az ilyen. Ember, ember.
Borzast csak áll lógó fejjel.
— Jól van, gazdám.

Akkor nagyapa közeledni próbál. Azt mondja félhangon, valami gyenge alázattal:

— Gyere no, Borzas...

De az állat nem mozdul. Felel a szemével.

— Ne hívjad a vén megvert életemet.

Érzi ezt öregapa, de mondogatja:

— Ne okoskodj, gyere szépen.

Borzast lép párat s megáll remegve.

Akkor az öreg tarisznyát nyit, sódarabot kerit a sarkában s odatartja Borzas elé.

— Neesze Borzas, aztán vége a haragnak.

Mintha tiszta szavakat sugároznának ebben a pillanatban Borzas szeméi. Szinte ég bennük a panaszkodás, hogy nyalánksággal akarják megváltani a fájdalmát, még jobban megalázzák vén életét, méltóságát.

Nem lépett közelebb.

Nagyapa torkában megint méreg ugrált. Hát ennyire nyakaskodik ez a vén állat. Ennyire szidja?

Visszaeresztette tarisznyájába a sódarabot s elfordult morogva.

Pásztorbernek barátja, meleg társa az állat. Megérzik, megosztják egymás gondját s ha összezőrennek, egyformán fáj mind a kettőnek. Borzas nagyon szívére vette a verést, haragudott, hát nagyapa is elkomorodott.

Igy telt a nap késő estig.

Odahaza valami tejfeles krumplifőzelékkel várta nagyanya. Aggódott értük a nagy zivatar alatt s kérdezgette az asztalnál.

— Hogyan voltatok? Ugy félttem, Uram Teremtőm!

Nagyapa nyelte a meleg ételt, felvillant előtte a délután emléke s azt morogta.

— Megvoltunk... Hanem a Borzas, az nagyon okoskodik már.

S nem mert felnézni a tányérról. Elmondta később, hogy megverte Borzast s odaállt az ablakhoz pipázni.

Mondogatta.

— Ideje lesz tudni rajta. Elhajtom majd Marótra...

Öreganya nem felelt erre. Tudja az ember a maga dolgát, kár beleszólni.

Ugy volt aztán, hogy szeptemberben tényleg utrakészült nagyapa, hogy felhajtsa Borzast a maróti vásárra s megszabadul a vádoló, szomorú szemétől.

Este fel is tarisznyázta öreganya, ugy volt, hogy hajnalban indultak s mire huzzák a delet, meg is fordul az öreg.

Beszélgettek napszállta után az istálló előtt.

Azt mondta nagyanya.

— Hát elviszed a Borzast?

— El.

— Szegény jószág.

— Kivénült.

— Azért nagyon kár érte...

Nagyanya öblögette a sajtárt a kutnál, fejéhez készült. Nagyapa pedig beállott az istállóba, onnan beszélt neki.

— Nyüg már az ilyen...

Aztán, amikor öreganya leült fejni, valami furcsa begetéssel odasimult melléje Borzas. Panaszkodott. Érezte a végét.

Nagyapa kifordult az ajtó felé, huzogatta a pipáját.

S ebben a fülledt savanykás melegben, odalépkedett hozzá Borzas. Csak érezte az öreg, hogy forró remegés éri a kezefejét, azt, amelyikben a botot markolta. Borzas csókolta meg riadt alázattal.

Nagyapa felkapta a kezét, hátrapislogott, látja-e öreganya, aztán belenyúlt a zsebébe, keresett valamit s leguggolt Borzashoz. Átfogta a nyakat, simogatta, veregette az állat s rezgett a szürke bajsza melegen.

Reggel, amikor ébreszteni próbálta öreganya, azt morogta álmosan:

— Nem megyek. Maradjon a Borzas.

S amikor egészen felszakadt a hajnal, ballagott a birkái mögött ragyogó ábrázattal. Mellette Borzas. Ugy lépkedtek felfelé a harmatos hegyoldalon, hogy szinte dalolt, kacagott felettük az ég, a fák, a jószagu füvek.

A csehszlovákiai magyarság gazdasági helyzete, különös tekintettel a szövetkezetekre

A csehszlovákiai magyarság léte, vagy nemléte a föl

(Második és befejező közlemény.)

Mezőgazdánk életkérdése a hitel problémája. Csehszlovákiában a mezőgazdasági hitel kérdésénél nagyon érezzük a konjunktúra-folyamatot. Jóformán teljesen ez irányítja a mezőgazdánk rendelkezésére álló hitelt. *Jelenleg ipari konjunktúra-emelkedés van s a nagytőke most megint elfordul a mezőgazdaságtól s a biztosabbnak látszó ipar felé orientálódik.*

A csehszlovákiai gazdaadósságrendezés a felhatalmazási törvénnyel kapcsolatban látott napvilágot, míg az 1936. évi 76. számú kormányrendelet a gazdakényszeregyességeket honosította meg. Ezek a lehetőségek azonban inkább szolgálnak reklámul a kormánynak, mint segítségül a gazdáinknak. A romániai és jugoszláviai gazdaadóssági rendezéshez nem lehet hasonlítani. Zadina dr földművelésügyi miniszter március 2-án a parlamentben tartott beszédeben maga is beismerte, hogy *az eddigi gazdaadósságvédelem nem volt megoldás, hanem csak halogatás. Európa majdnem minden országa elvégezte már a gazdaadósságok elintézését, csak Csehszlovákiában történik állandó halasztgatás a probléma gyökeres megoldása helyett.*

Megőrizni minden talpalatnyi földet

A szlovákiai magyarság léte vagy nem léte a föld. Számunkra tehát nem marad más hátra, mint megőrizni minden talpalatnyi földet, ami eddig még a kezünkben maradt. Ezen törekvésünkben elsősorban pénzre van szükségünk. Magyar pénzügyeinkre alig számíthatunk, hiszen csak hét bankunk van, ezek közül is csak egynek van nagyobb összegű betétállománya. Földvásárló, vagy földberlő szövetkezetünk nincs, de ennek a megszervezésére sincs kilátásunk, egyrészt a már említett törvények miatt, másrészt meg az itteni magyarság érzéketlensége miatt. *Egyedüli segédeszközünk a gazdasági állagunk megtartásában a fogyasztási szövetkezetek, s ritkán elszórt hitel-szövetkezetek.*

A Központi Szövetkezet, nemzetiségi statisztikája szerint összesen 423 szövetkezetben magyar a könyvelési és az üzleti nyelv. Ezek közül 200 tartozik a galántai magyar áruközpont kötelekéhez. A többi minden üzleti vonatkozásban a szlovák NUPOD-dal áll összeköttetésben s így azok magasabb magyar nemzeti célt nem igen szolgálnak.

A fogyasztási szövetkezeiteinken kívül mintegy 150 hitelszövetkezetünk, 6 szeszifőző, 12 tej-szövetkezetünk s mintegy 15 különböző típusú magyar szövetkezetünk van. A kárpátaljai magyar szövetkezetek száma 70, melyek az ungvári revízió és áruellátó központ kötelekébe tartoznak.

Nemzeti szempontból tehát csak a galántai székhelyű Hanza áruközpontozó szövetkezeiteink jöhettek számításba. Ez az áruközpont a régi Hangya kötelekéhez tartozó s az államunkban maradt szövetkezetekből fejlődött ki 1925-ben s azóta a nyugati magyarság által lakott terület majdnem minden falujában fiók-szövetkezettel bír. Az 1925-ös 2 milliós forgalom 1937-ig az évi 60 millióra nőtt fel s az emelkedése még mindig növekvő tendenciát mutat. Hátránya ennek a szövetkezeti központnak, hogy hatósugara csak a nyugati magyarságra terjed ki, míg a középső és a keleti magyar etnikum teljesen kiesik áldásos munkaköréből. A Hanza központ már eddig is az itteni magyarság nemzeti kincse lett, pedig az eddigi tevékenysége jóformán csak üzleti megmozdulás volt, de ebben jelentős sikereket ért el. Hatalmas modern áruraktára van, az áru szállítására nagy teherautóparkja, asztalos és gépjavító műhelye, saját likörgyára, külön italosztálya, gabonafelvásárló osztálya és az Union-nyomdászövetkezettel két nyomda tartozik a kötelekébe. Legújabbban megkezdte a tagjaitól a tojás és a toll felvásárlását. A legnagyobb arányú működéséhez, egy napi hat vagon kapacitású malom felépítéséhez most gyűjt erőfőket. A Hanza Szövetkezeti Ujság, az ottani magyarság legnagyobb számban kethetenként megjelenő sajtóterméke. 37 ezer példányban jelenik meg s minden egyes szövetkezeti tagnak ingyen küldik. A Hanza fejlődésére azonban kilátás nincs, mert a szlovák NUPOD-dal közösen megszervezett Centrum közös bevásárló irodájuk mintegy lekötézés olyan irányban, hogy egymás érdekei ellen nem csinálnak szövetkezeteket. Így a középső nyelvetterületünkön lakó magyarság már nem számíthat arra, hogy bekapcsolódhasson a Hanza munkájába. Itt — talán Losoncon — kellene egy magyar áruközpontot felállítani, hogy a magyar szövetkezeteket magyar központból láthassuk el.

Minden magyar bankbetét idegen célokat szolgát

Az ugyancsak a magyar mezőgazdálkodást elősegítő hitelszövetkezetekről már szó volt az előbbiekben, a pénzügyre vonatkozólag csak annyit akarok megjegyezni, hogy csak hét van mindössze s így minden magyar betét, különösen a hitelszövetkezetek útján idegen célokat szolgál.

Csak közvetve segítik elő nemzeti vagyunk megtartását azok az intézmények, melyek a mezőgazdánk érdekeit védik, vagy pedig gazdasági képzettségét emelik. Egyetlen egy kimondottan gazdasági szervezetünk van a Gazdasági Egyesületek. (Sajóvölgyi, Bodrogközi, Garammenti, Vágmenti és Csallóközi Gazdasági Egyesület.) Gazdasági képzettséget két magyar gazdasági iskola nyújt különböző kultúregyesületeink népnevelő munkáján kívül. Ezen két iskola a komáromi és a rimaszombati, évente 50—60 közepesen képzett fiatal magyar gazdát képez ki.

Amint azt a foglalkozások számokban való kifejezésnél méltóztattak látni, magyar gyár-
iparról beszélnünk nem lehet.

Iparunkra és kereskedelmünkre egyaránt döntő befolyással volt az a tény, hogy az új államformában közel kerültünk iparilag nagyon

is fejlett országrészekhez, aminek az lett a következménye, hogy *magyarlakta vidéken is mind sűrűbben jelentek meg a történelmi országok nagy vállalatainak a fiókjai, amik úgy-szólván megfojtották a teljesen szervezetenül álló magyar kereskedelmet és ipart.* De nemcsak ez okozza az iparosaink és kereskedelmünk halálát, hanem az is, hogy bizony a magyar kereskedők és iparosok képzettség szempontjából még most is ott tartanak, ahol a háború alatt álltak, vagy még lentebb — ahol a háború előtt voltak. Ezen a téren csupán a legújabb generáció van előbbre, mert törvényhozással nyúltak bele a kereskedők és iparosok nagyobb fokú képzésébe azzal, hogy intenzív tanoncképzést tettek kötelezővé mindenki számára. Érdekes körülmény az, hogy *még a falun lakó mezőgazdánk megtalálják lassan a maguk gazdasági szervezetségüket, addig a kárpátaljai iparosaink és kereskedőink teljesen magukra-hagyatottan állanak a hihetetlen nagy versenyben.* Ezen a téren egyetlen megmozdulásról tudunk csak, a losonci szabók szövetkezeti szervezkedéséről, ami egyúttal nagyszerű példaul is szolgál arra nézve, hogy mennyivel erősebben lehet megállni az iparban is akkor, ha az jól irányított szövetkezetbe tömörül.

Mezőgazdasági ipar, háziipar

Szabadjon még pár szóval megemlékezni a magyar munkásság gazdasági helyzetéről is. Talán ezt a réteget érte a legnagyobb katasztrófa kisebbségi életünkben. Ez az a réteg, amelyet a legutolsó évekig minden nemzeti megnyilvánulásból kifejejtettek. A földreformnál nem az a sérelem, hogy a ghetószzerűen védett nagybirtokokat szétosztották, melyek tulajdonosai éppen úgy nem ismerték el nemzettestvéreiknek a magyar munkást, mint a mostani új urak, hanem az, hogy 35—40 ezer magyar semmi nélkül a szabad ég alatt maradt. Nem kell sokat részleteznem ezeknek a sorsát. Elszorul a szívem, ha a komáromi várfalakhoz hozzátapasztott ügynevezett fecskéfészek, vagy a Pozsony, Dunaszerdahely, Losonc, Kassa környéki nyomortanyák jelennek meg a szemem előtt. Nem csoda, ha ezek az emberek odavetették magukat annak, aki legalább reményt adott nekik ahhoz, hogy egyszer emberhez hasonló módon élhetnek. Hála Istennek a munkásság a magyar egységes párt mind nagyobb gondoskodása folytán tömegekben hagyja el a nemzetközi táborokat s náluk is érezhető annak a ténynek a megérzése, hogy az ottani lakoságnak az élete gazdaságilag a jelenlegi állapot fenntartásával nem lehetséges.

Talán nem lesz érdektelen, ha a kisebbségi magyarság gazdasági sajtója felett is szemlét tartunk. Ugy gondolom, hogy ez az igazi tükörfépet adja gazdasági szervezetenlenségünknél. *Egyetlen közgazdasági hetilapunk van, a prágai Hitel, de ez sem irányító szerv, hanem inkább csak hírszolgáltatásra van berendezve.* Gazdasági életünk megjavításában csak a Torna-alján megjelenő *Gazdák Lapja*. A Hanza Szövetkezeti Ujság kimondottan szövetkezeti propaganda lap. Az Eperjesen megjelenő *Agra* című szaklap csak helyi jelentőségű. A Nagybirtokosok, Birtokosok és Bérlők gazdasági hetilapja a „Gazda” kistejedelmi s inkább csak az egyesület érdekeit képviseli.

Pontos lenne tehát, hogy a *Gazdák Lapja* havonta többször is megjelenhessen, hogy a magyarságnak agrárvédelmi szaklapja legyen.

Gazdasági életünk megjavításában csak saját magunkra számíthatunk. Mivel államhatalommal, a törvények parancsoló szavával nem rendelkezünk *önmagunk felé fordulva, nemzet-társadalmi életünknek belső, erkölcsi feszítő erőnköböl merítve kell megeremteni az összefogó, megtartó és vezető köteleket.* A mi gazdasági szellemünk nem térhet le a nemzeti lelkiismeret és az erkölcs útjáról. *A mi egységeinknek a gazdálkodása nem magánügy, hanem kisebbségi magyarságunk sorsára kiható tény, amelynek felegyelmzése így nemzeti feladatunkká válik.* A nemzeti vitalitásunknak mindenben, minden kisebbségi megmozdulásunkban ott kell lennie, minden akarásunknak, minden közösségi problémánk megoldásának csak egy lehet a célja, a csehszlovákiai magyarság minden téren való felemelése és megerősítése.

VARGA IMRE.

Életbevágóan fontos orvosi könyvek asszonyok és anyák részére!

A nő a változás korában

Egy tapasztalt nőorvos megfigyelései és gyakorlati tanácsai. (25 ábrával.) Irta: dr Földes Lajos Ára 95 lei

A fiatal anya

Egy gazdagon illusztrált könyv tartalmazza mindazt, amit a fiatal anyának szülés előtt és után, valamint a csecsemő ápolásáról tudniok kell. Irta: dr Földes Lajos Ára: 95 lei

A női betegségekről

Megelőzés — Védekezés — Gyógyítás.

E munka az összes előforduló női megbetegedésekkel foglalkozik. Egészséges és beteg nőknek egyaránt fontos! Irta: dr Földes L. Ára: 125 lei

Az AME 1-5. napajin hészeti, kert amely alkak kedvezményi nak egész j lyegzés után állomásra sz szautazáskor tető a kiállit

A k munk

Bucures tábornok a toja a kolo lalkozott a hivatása te vezérelvek szág összes nyaira vona

A királ eég szellem zett panasz gosak kiél

Hanzu tartó kifejt helyes mun gia és a pé

Különö kekre. Telj sebségekt jóakaratu é szellemének nek érdekel

Az ujj galmat és s mében ind jáépítő mu

munkásfize ég életszir

Hanzu a közmunl lentette, h előtt és az zatosan all

Megerc tágot, gazó Egy k nek ki, am nek el.

Ezek amelyeket fog, király

50 százalékos kedvezménnyel lehet Kolozsvárra utazni augusztus 31-től szeptember 5-ig

Az AME az EGE-vel karöltve szeptember hó 1-5. napjain a Kogalniceanu-u. 7. szám alatt méhészeti, kertészeti és háziipari kiállítást rendez amely alkalomból a CFR 50 százalékos utazási kedvezményt engedélyezett. A kiállításra utazóknak egész jegyet kell váltaniok, amellyel lebélyezés után ingyen lehet visszautazni a kiinduló állomásra szeptember hó 6-ig. A vasúti jegy visszautazáskor a vasúti jegypénztárnál lebélyegeztető a kiállítási belépőjegy felmutatása mellett.

A királyi helytartó munkájának vezérelve

Bucurestiből jelentik: Hanzu Alexandru tábornok a számos tartomány királyi helytartója a kolozsvári ünnepélyes beiktatáson foglalkozott azokkal a vezérelvekkkel, amelyeket hivatása teljesítésénél követni fog. Ezek a vezérelvek annál is érdekesebbek, mivel az ország összes, de különösen erdélyrészi tartományaira vonatkoznak.

A királyi helytartó elsősorban a törvényesség szellemét fogják ápolni. Az összes beérkezett panaszokat felülvizsgálják és, ha azok jogosnak kielégítő segítséget nyújtanak.

Hanzu Alexandru tábornok, királyi helytartó kifejtette, hogy a különböző hivatalok helyes munkaelosztásával elkerülhető az energia és a pénzpocséklás.

Különös gonddal ügyelnek a román érdekekre. Teljes állampolgári lojalitást kért a kisebbségektől és megígérte, hogy ezzel szemben jóakaratu és megértő barát lesz, az egyetértés szellemének és az alkotó munka megteremtésének érdekében.

Az újjáépítő munkában nem tűr ellenmozgalmat és semmilyen szabotázst. A béke szellemében indul meg a tartomány hasznosító, újjáépítő munkája.

Az alkotó munka érdekében megjavítják a munkásfizetéseket és felemelik a falusi lakosság életszínvonalát.

Hanzu tábornok fontos nyilatkozatot tett a közmunkák pénzügyi lehetőségéről is. Kijelentette, hogy az adózók érdekeit tartja szem előtt és azon lesz, hogy a megterhelést fokozatosan alkalmazza.

Megerősítik a határon lévő román lakosságot gazdasági helyzetét.

Egy kiválasztott tisztviselő osztályt képeznek ki, amelyet az állami hivatalokban helyeznek el.

Ezek nagyvonalaiiban azok az irányelvek, amelyeket Hanzu Alexandru tábornok követni fog, királyi helytartói minőségében.

Berlin ünnepi díszben fogadta Horthy kormányzót és a magyar kormányférfiakat

Díszvacsora a kormányzói pár tiszteletére. — Pohárköszöntők a német-magyar barátságról

Berlinből jelentik: Horthy kormányzó és felesége, valamint kísérete szerdán a koradélutáni órákban Hamburgból különvonaton elindult Berlin felé. Hitler birodalmi vezér és kancellár a pályaudvarra kísérte a magyar vendégeket, akikről itt búcsút vett. Horthy kormányzó és kísérete ekkor beszéltak a különvonatba, mely a Himnusz hangjai mellett elindult Berlin felé. Néhány perccel később utnak indult Hitler különvonata is, amely később megelőzte a kormányzói pár vonatát és a birodalmi vezér-kancellár már Berlinben várta a magyar vendégek érkezését.

Berlinben ezalatt hatalmas előkészületek folytak a magyar kormányzói pár fogadtatására. A pályaudvart már délután 3 órakor lezárták és a pályaudvar épületét csak azok közelíthették meg, akik külön igazolással rendelkeztek. Az utcákon hatalmas tömeg szorongott, mely nagy érdeklődéssel és izgalommal szemlélte az előkészületeket. Délután 3 órakor futott be a pá-

lyaudvarra az első különvonat, mely azokat az előkelőségeket hozta, akik a Patria hajón résztvettek a flottaszemlén és az ünnepségeken. A bevonulási utvonalon, a pályaudvartól a Wilhelmstrassei elnöki palotáig sűrű sorokban szorongott a tömeg, úgy, hogy a kivezényelt rendőri csapatok és rohamosztások csak nehezen tudták visszazorítani. Majdnem minden utcasarkon fényképészek és filmfelvévők állottak, hogy megörökítsék a pompás bevonulás minden mozzanatát. A káprázatosan feldíszített és felvirágozott Berlin felejthetetlen képet nyújtott. A szürkület beálltával az erre az alkalomra felszerelt díszvilágítás pazar fényözönt árasztott a virágfüzérekre és rengeteg lobogóra. A főváros feldíszítését ugyanazok tervezték, akiknek a tervei szerint Mussolini fogadtatására öltöztették ünnepi pompába a német birodalom fővárosát. Szakértők azt mondják, hogy ilyen pompás díszítésű Berlin még sohasem volt.

Megérkezik a különvonat

A magyar kormányzói pár és kíséretének különvonata este 6 óra 30 perckor futott be a berlini pályaudvarra, ahol Hitler birodalmi vezér és kancellár köszöntötte a vendégeket. Jelen volt Göring porosz miniszterelnök feleségével, Frick birodalmi belügyminiszter, valamint a birodalmi kormányk mindazok a tagjai, akik a kieli, helgolandi és hamburgi ünnepségeken nem vettek részt. A kormányzó Hitlerrel és kíséretének katona-tagjaival elvonult a két díszszázad arcvonala előtt, majd helyet foglalt a reá várakozó gépkocsiban. A pályaudvar előtti téren magyar zászló alatt egy nagyobb magyar csoport üdvözölte a kormányzót, aki barátságos kézzintéssel köszöntötte meg az üdvözlést. A második gépkocsiban a kormányzó felesége foglalt helyet Göring feleségével, majd a magyar kormány tagjainak hosszú kocsisora következett. Imrédy Béla, valamint a többi magyar miniszter és a kíséret tagjai díszmagyart viseltek. A menet elhaladt a Kroll operaelőtt, ahol tudvalevően a birodalmi gyűlés

üléseit tartják, áthaladt a művészi feldíszített és fényben úszó Brandenburgi kapu alatt és az Unter den Lindenen. A Wilhelm-Strassena csak a kormányzó és felesége vonultak be, a kíséret tagjai az Adlon szállóba hajtottak.

A példatlanul lelkes ünnepelés, mely az egész utvonalon végig kísérte a kormányzói párt, a Wilhelm-Strassében még jobban fokozódott. Az elnöki palota feljárata előtt Hitler és Göring felesége elbúcsúzott a kormányzó pártól és Horthyt és feleségét Meissler államtitkár kísérte fel lakosztályába. A lakosztály ablakai az elnöki palota pompás kertjére nyílnak, ahonnan a forgalmas utcák zaja nem hallatszik föl. Az elnöki palotában szállásolták el a kormányzó szárnysegédjeit és Brunswick utimarsallt is.

Hitler birodalmi vezér és kancellár Horthy kormányzó feleségét a jóléti intézmények terén kifejtett értékes munkássága iránti tisztelete jeléül a német vöröskereszt női rendjének művészi érmével tüntette ki. Hitler személyesen adta át a kítüntetést a főméltóságú asszonynak.

Hitler estebédje a magyar államférfiak tiszteletére

Berlinből jelentik: Ribbentrop birodalmi külügyminiszter szerdán este 9 órakor a kancellári

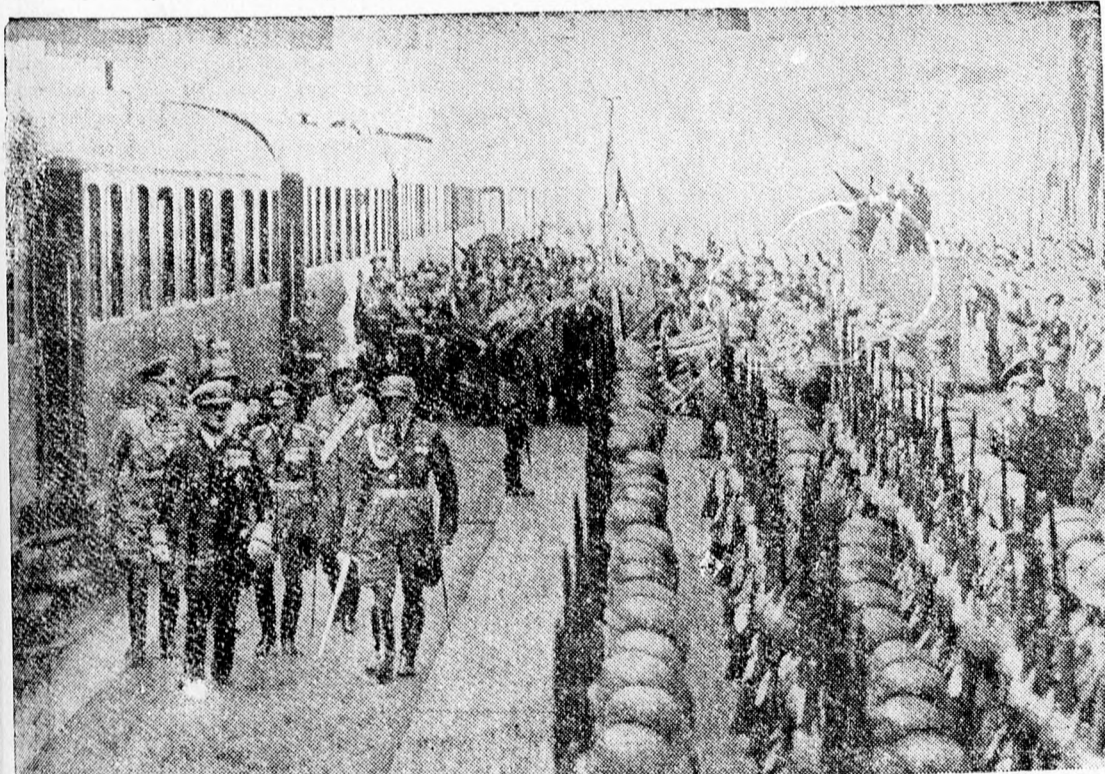
palotába kísérte a kormányzói párt Hitler díszbédjére. A birodalmi vezér és kancellár pohárköszöntőjében üdvözölte a kormányzói párt, hangoztatva azt az évezredes barátságot, amely a magyar és a német nemzet között Szent István óta fennáll.

— A szilárdan megalapozott és megingathatatlan közösség — mondotta — most, hogy végleges közös határainkat megtaláltuk, mindkét nép számára különös érték lesz és nemcsak a velünk baráti Olaszország érdekeinek szolgálatáért, hanem záloga egy igazságosabb békének. Németország és kormánya őszinte rokonszenvvel szemléli Magyarország nemzeti újjáépítési munkáját és sok szerencsét kíván hozzá.

Horthy kormányzó válaszában megköszönte azt a lelkes és felejthetetlen fogadtatást, amelyben németországi útja során részesült, majd kijelentette, hogy nem érzik magukat idegen földön Németországban. Szent István, a magyarok első királya, német hercegleányt vett királynőül és azóta is a két ország közötti barátság és érdekközösség mindig erősödött. Őszinte csodálattal és elismeréssel szólott a kormányzó Hitler nagy teljesítményéről. A két nép — ugymond — az igazságos és kölcsönös jóakaraton alapuló béke nemes útját a jövőben is szoros együttműködésben és barátságban követi.

A díszbéd végeztével Hitler birodalmi vezér és kancellár a fogadóterem bejáratáig kísérte a kormányzói párt.

Csütörtök délelőtt nagyszabású díszszemle volt, amelyen felvonultak az összes fegyveremek. Este díszelőadás lesz a kormányzói pár tiszteletére az operában.

Horthy Miklós kormányzó a bécsi pályaudvaron elvonul a német díszorszég előtt.

Mit kell tudni minden szülőnek az új iskolai év küszöbén?

Utmutatások, tanácsok és felvilágosítások a szülők számára

Csikszereida, augusztus hó.

Még néhány nap és megnyílnak a nyári szünet alatt kiesinosított, tisztaságtól ragyogó, csendes iskolaépületek kapui, hogy megkezdődjék az 1938/1939-iki tanév. Benépesednek a folyosók, a tantermek, háló- és tanulószobák vidám, pirosarcú, hancúrozó gyermekekkel, komolykodó középiskolai és öntudatos felsőbb iskolai diákokkal, egyben azonban megszapornak a tanítató szülők gondolatai is: honnan kerül ki a tanítatáshoz szükséges súlyos költés, érdemes-e ilyen nagy áldozatot meghozni

A beiratási igazolványok ügye

Az 1925. évi magánoktatási törvény szerint az 1938/1939. tanévre, mint eddig is, a beiratások szeptember elsején kezdődnek és tizedikéig bezárólag tartanak. Ez alatt az idő alatt kötelesek a szülők bélyegmentes nyilatkozatot tenni az állami iskola igazgatójánál és kijelenteni, hogy gyermekeit melyik iskolába kívánja iratni. Ezt a nyilatkozatot a szülő a legújabb rendelkezések szerint a községi jegyzővel állítja ki akár tud románul, akár nem. Ugyancsak a községi jegyzők adják ki az első osztályba irandó gyermekek születési anyakönyvi kivonatát is. Ezt már most, jóval a beiratás megkezdése előtt ki kell váltani, mert megtörtént a múltban, hogy a szülő szeptemberi beiratási időben nem juthatott az anyakönyvi kivonathoz, nem csatolhatta nyilatkozatához és így gyermekét hivatalból állami iskolába iratták be. Ennél több okmányt az állami iskolai igazgató nem követelhet a szülőktől.

A nyilatkozatot a szülő, vagy közelebbi hozzátartozója elviszi az állami iskolai igazgatóhoz, aki a nyilatkozat megtételéről igazolványt, úgynevezett „dovadát” köteles kiadni.

Előfordult a múltban, hogy a szülők nem tudták teljesíteni bejelentési kötelezettségeiket, mert az állami iskolai igazgatót nem lehetett megtalálni a beiratási idő alatt, sőt az is megtörtént, hogy a községi jegyző is, éppen a beiratások időtartama, szabadságra

ment és így nem volt, aki kiadja a születési anyakönyvi kivonatokat.

Az állami iskolai igazgatók eljárása azonban nem akadályozza meg a szülőket abban, hogy gyermekeiket hitvallásos iskolájukba irassák.

Mi a teendő a „dovadát” megtaadása esetén?

Meg kell jegyezni, hogy „dovadát” kiállítását semmiféle törvény, vagy rendelet nem írja elő. Ez csak egyik eszköze a jelentkezésnek. Ha az igazgató megtagadja az aláírást, akkor erről két tanu jelenlétében nyilatkozatot kell kérni és annak, szintén írásos kijelentése

Néhány idézet az iskolai kérdéseket érintő törvényekből

Az 1925. évi magánoktatási törvény 35. cikke:

„A felekezeti iskolákban, amelyeket olyan tanulók látogatnak, akiknek anyanyelve más, mint az állam nyelve, az előadási nyelvet az iskolafenntartó hatóság állapítja meg. Ilyen iskolába csak azokat a növendékeket lehet felvenni, akiknek anyanyelve ugyanaz, mint az előadási nyelv.”

Ugyanezen törvény 8. szakasza.

„A román eredetű állampolgárok, akik azonban elvesztették anyanyelvüket, gyermekeiket csak román előadási nyelvű iskolákba irathatják be.”

Ezeknek a törvényeknek az értelmében tehát minden szülő oda irathatja gyermekét, ahová akarja, ebben a jogában senki sem korlátozhatja, kivéve az elvitathatatlannal román származás eseteit. Névelmzés eseteiben pedig semmitőszéki döntések vannak arra, hogy a román származás eredetét magának a nemzetnevelésügyi miniszternek kell bizonyítania. Az öntudatos magyar szülők kötelessége most már,

után, hogy gyermekét hitvallásos iskolába akarja iratni, a felekezeti iskola igazgatója beírhatja a gyermekeket. Meg lehet azt is tenni, hogy a nyilatkozatot a szülő ajánlott levélben küldi meg, ekkor azonban jegyzőkönyvet kell felvenni szintén két tanu előtt ennek megtörténtéről.

Ilyenkor mint iskolamulasztót kezeli az állami iskolai igazgató a gyermeket és sorozatos bírságot ró ki. Ebben az esetben joga van a szülőnek a foglalástól számított tizenöt napon belül a bírságolás törvénytelenységének megállapítása céljából az illetékes járásbírsághoz előterjesztést tenni, a kirótt bírság tíz százalékának bírói letétbehelyezése mellett.

A jelentkezésekre vonatkozólag tudni kell azt is, hogy a szülő, aki alatt természetesen az édesanya is értendő, személyesen csak az első osztályba kerülő gyermekek beiratása alkalmával köteles megjelenni az állami iskolai igazgatónál.

Itt jegyezzük meg azt is, hogy az állami iskolai igazgató nem felettes hatósága a felekezeti iskoláknak, tehát nem rendelkezhetik, iskolai anyakönyveket át nem tekinthet és azokba semmiféle bejegyzést nem eszközölhet. Ha olyan nehézség történik, melyet a felekezeti iskola igazgatósága és a fenntartó egyházközség vezetősége a községben, otthon, megoldani nem tud, azonnal jelentés teendő az egyházi főhatóságoknak.

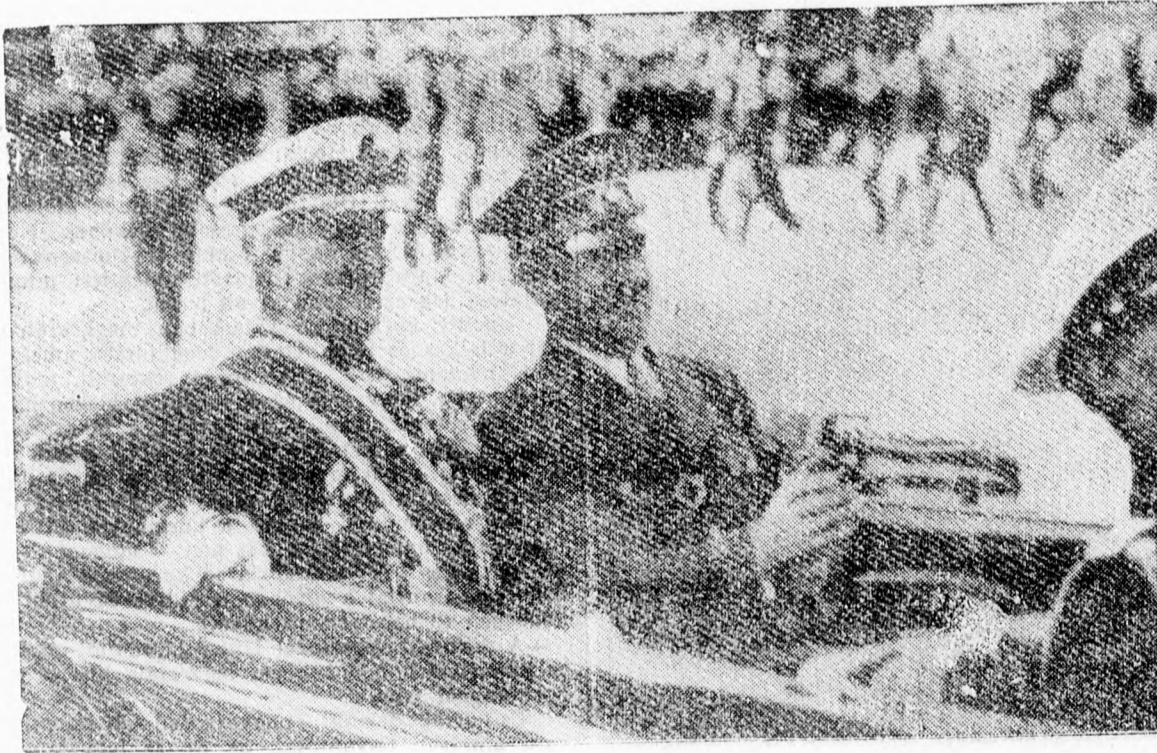
hogy a fentiek szigorú szem előtt tartásával járjanak el, hogy gyermekeiket anyanyelvi és hitvallásos iskolájukba irathassák. Remélni lehet azonban, hogy a mostani törvényes légkörben nem ismétlődnek meg a múltban tapasztalt nehézségek és a beiratkozások simán fognak lefolyni.

ALBERT ISTVÁN

Szabadióra helyezte a temesvári tábla Mosoiu Victor és Strengar-Demian Sava aradi volt munkakamarai elnököket

Erkölcsei garancia ellenében Vulpe Istvánt a hivatali visszaéléssel vádolt temesvári munkakamarai elnököt is rövidesen szabadon engedik

Temesvár. Saját tud. Az aradi munkakamara letartóztatott vezetői, miután ügyükben a vizsgálat befejeződött, a munkaügyi minisztérium külön vizsgálatának eredményére hivatkozva, szabadióra helyezésüket kérték. Az aradi törvényszék vádtanácsa el is rendelte a szabadióra helyezést, ez ellen azonban az ügyészség feltevést jelentett be. Így került az ügy a temesvári ítőtábla vádtanácsa elé. A temesvári ítőtábla vádtanácsa Mosoiu Viktor gyárigazgató, volt munkakamarai elnök és Strengar Demian Sava volt alelnök szabadióra helyezését helybenhagyta. Mihelyt az erről szóló értesítés Aradra éri, a volt elnök és alelnök azonnal el is hagyhatják a fogházat. Vulpe József volt munkakamarai elnök ügyében a táblai vádtanács még bizonyos kiegészítő bizonyítékok beszerzését kívánja s ezután hozza meg a döntést. Vulpe József fivére, Vulpe István volt temesvári munkakamarai elnök ügyében is változás állt be. Miután a munkaügyi minisztérium által kiküldött bizottság jelentésében megállapította, hogy Vulpék nem károsították meg a minisztériumot s ennek így semmi érdekeltisége nincsen a perben, a védelem Vulpe István szabadióra helyezését kérte. Gabriel Viktor dr. vizsgálóbíró erre meghozta a végzést, amelynek értelmében erkölcsi garanciák mellett szabadióra helyezi a volt kamara elnököt. Az erkölcsi garancia valószínűleg abban áll, hogy Vulpe becsületszavát adja, a hatóság kívánságára bármikor jelentkezik. Ha az ügyészség nem fellebbezi meg a végzést, Vulpe István is hamarosan távozik a fogházból.

Horthy Miklós kormányzó ünnepes bevonulása Kielbe, ahol mint ösmeretes, nagy tengeri parádét rendeztek tiszteletére. Horthy Miklós mellett Hitler vezér és kancellár ül a gépkocsiban.

HIREK

MAGYAR LAPOK

Keresztény magyar napilap

Oradea, Strada Regele Carol II. 5

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Belföldön: Egész évre 600, fél évre 400, negyed évre 210, egy hónap 70 lej.
 Külföldön: Egész évre 90 P., fél évre 55 P., negyed évre 30 P.
 Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037.
 Telefon: 12-27.

Csúf szerkesztő: dr Sulyok István

Kéziratokat nem örlünk meg és nem adunk vissza.

Időjárás

A bucuresti időjárás kutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Erős nyugati szél, sok helyen eső, a hőmérséklet alig változik.

Bucuresti. Saját tud. A fővárosban szerdán egész nap esett az eső és a nagy nyári forróság után hirtelen tíz fokra szállt le a hőmérséklet.

MIRON CRISTEA PATRIARCHA-MINISZTERELNÖK JUGOSZLÁVIÁBA LÁTOGAT. Bucuresti. Saját tud. Illetékes körökben erősen tartja magát az a hír, hogy Miron Cristea patriarcha-miniszterelnök a jugoszláv patriarcha meghívására Jugoszláviába látogat el. A látogatás időpontját még nem tűzték ki, de körülbelül október hó folyamán kerül sorra. Miron Cristea patriarcha-miniszterelnök Belgrádban politikai megbeszéléseket is fog folytatni.

Előkelő esküvő. Temesvár. Saját tud. Lovrin bán-ági községben csütörtökön előkelő esküvő ment végbe. Lipthay Mária bárónét Nispern-Severnaer János báró, hollandiai arisztokrata vezeti az oltárhoz. Az esküvői ünnepség Lipthay Béla báró lovriai nagybirtokos és felesége Odescialchi hercegnő kastélyában zajlott le. Számos előkelő vendég érkezett Lovrinra az esküvő alkalmából, így Széchenyi Márton gróf, a Széchenyi és a Bissingen-Nippenburg grófi család több tagja, valamint természetesen a vőlegény és a menyasszony magasarangu rokonsága. Szerdán este a községbeli dalárdák szerenádokkal tisztelték meg az ifjú párt. Az esketési szertartást Pacha Agoston dr. megyéspüspök végezte a lovriai plébániatemplomban.

KÉTSZÁZÉVES SZERZETT JOGOT SEMMISÍTETT MEG A KOLOZSVÁRI KÖZIGAZGATÁSI BIRÓSÁG ÍTÉLETE. Kolozsvár. Saját tud. Rendkívül érdekes és bonyodalmas pert tárgyalt a kolozsvári közigazgatási bíróság. A pert a tövisi görög katolikus és római katolikus egyházak közötti indították a község elöljárósága ellen, amelytől régi királyi kegyuri intézkedésen alapuló szerzett jogaik súlyos megsértéséért megfelelő kártérítést és jogaik további gyakorlásának megfelelő biztosítást kérték. A per abból keletkezett, hogy még a régi uralom idején a tövisi görög katolikus és római katolikus egyházak közötti régi királyi kegyuri rendelet alapján az a jog illette meg, hogy a Tövis községben szedett vásári illeték felősszegét a községi elöljáróság a két egyház-községnek volt köteles átadni. Ezt a közel kétevszázados jogát a két keresztény egyházközség a főhatalom megváltozása után is a legutóbbi időkig zavartalanul gyakorolhatta és élvezhette. Legújában azonban Tövis új községi bírója egyszerűen megtagadta a két egyházközségnek a vásári illetékből őket megillető részesedés kifizetését. A községi bírónak ez ellen az intézkedése ellen indított pert a két egyházközség a kolozsvári közigazgatási bíróság előtt. A közigazgatási bíróság dr. Lupu tanácsa a tegnapi tárgyaláson megállapította azt, hogy a két egyházközség részére adott kegyuri kedvezmény ellentétben áll a román alkotmánytörvény szellemével és az új közigazgatási törvénnyel is és ennek alapján elutasította a két egyházközség együttes kérését, egyben pedig megállapította, hogy a tövisi bíró az érvényben lévő törvények előírásainak megfelelően járt el, amikor a vásárilleték felősszegének a két egyházközség pénzárába való befelezését megtagadta.

Meghívó. A Szent Mihályról nevezett kolozsvári római katolikus Egyházközség folyó évi augusztus hó 28-án, vasárnap délelőtt 11 órakor az Egyházközség üléstermében (P. Unirii 14.) közgyűlést tart. A közgyűlés tárgya: Az Egyházközségi Tanács képviselőinek választása. A névre szóló meghívót, amely egyúttal szavazójegyűl és igazolásul szolgál, a képviselőtestület tagjai, ha a posta útján nem kapnák kézhez, augusztus hó 28-án délelőtt 10 óráig az Egyházközség gazdasági hivatalában átvehetik. A közgyűlésre a képviselőtestület tagjait meghívja az elnökség.

LORD LANSBURY BUCURESTIBŐL BELGRÁDBA UTAZOTT. Bucuresti. Saját tud. Lansbury lord csütörtökön délelben a saját és propagandauji minisztérium hivatalában nyilatkozott a fővárosi lapok munkatársainak. Küldetéséről és azokról a benyomásokról beszélt, amelyeket a politikusokkal folytatott megbeszélése során nyert. Lansbury kijelentette, hogy a háború bűn lenne az Isten és az ember ellen. A lord egyébként ma Belgrádba utazott.

Erősen esik a beszózott hal ára. Bucuresti. Saját tud. Galatiban körülbelül egymillió mázsa beszózott hal van felhalmozva a különböző raktárakban. Egyre érkeznek az újabb szállítmányok, de azokat nincs hova elhelyezni. A beszózott hal ára erősen esett.

Husznapos olcsó nyaralás Szovatafürdőn,

a Huzella-villában, augusztus 25—szeptember 30. között. Teljes ellátással, fürdőszobahasználattal, borralvalokkal együtt husz napra 3200 lei egy személyre. Szobarendelés és ezer lei előleg **VILLA HUZELLA SOVATA-BAI** (Szovatafürdő) címre küldendő.

Kötelező jelvény orvosok számára. Temesvár. Saját tud. Az orvoskamarák központi választmányának határozata folytán, amelyet az egészségügyi és belügyminiszter is megerősített — az orvosok ezental jelvényt viselnek. A temesvári orvosok kamara tagjai részére már négyszáz jelvény meg is érkezett Bucurestiből. A jelvény tetszetős kivitelben Aesculapust ábrázolja. A külön számmal ellátott és a gomblyukon alkalmazható jelvények állandó viselése kötelező az orvosokra.

ZATONYRA FUTOTT EGY OLASZ GŐZÖS A BULGAR PARTOK MENTÉN. Bucuresti. Saját tud. Csütörtökön hajnali 5 órakor indult el a constanzai kikötőből Genova felé a Campi Doglio nevű olasz gőzös, amely számos utason kívül 599 mészát is szállított Romániából Görögországba. A gőzös a bolgár partok közelében zatonyra futott. A bolgár kikötőkből és Constanzából azonnal segítségére siettek és az utasokat a bolgár parira szállították. Nagy erőfeszítést tesznek a rakomány és a hajó megmentésére is.

BORZALMAK EGY AMERIKAI FOGHÁZBAN. Philadelphia. Az egyik fogházban a foglyok éhségstrájkot kezdtek. Erre a fogházőrök az egyik fogháztisztviselő utasítására az amugy is nagy hőségben kinyitották a fűtőtest csapjait. A 24 fogoly jajveszékelve könyörgött, hogy zárják el a csapokat, majd többben örvényezni kezdtek és összeestek. Reggel 4 foglyot súlyos égési sebekkel holtan találtak a cellában. Két fogházort letartóztattak és szándékos emberölés címen indul ellenük eljárás. A fogházőrök azzal védekeznek, hogy a foglyok zendülést szítottak.

Uj időközi bizottság a betegsegélyzőnél. Temesvár. Saját tud. A minisztérium az itteni társadalombiztosító élére új időközi bizottságot nevezett ki. Az új bizottság, miután egyik tagja távol van, csak a hiányzó tag megérkezése után, alakult meg és választ elnököt.

Megjelent a budapesti „Magyar Nemzet” első száma. Budapestről jelentik: Pethő Sándor szerkesztésében csütörtök reggel megjelent a „Magyar Nemzet” című lap első száma. Pethő tudvalevőleg a „Magyarország” főszerkesztője volt, de amikor a lapot Hubaiék átvették, vezérkarával együtt kilépett a lap kötelékéből. Pethő annak idején a Magyarorságot legitimista szellemben szerkesztette. Az első szám vezércikkében Pethő hangoztatja, hogy a lap munkatársai egy történelmi parancs sorsúldozta szolgái. S most, negyvenöt hónap hallgatása után, nem azért szólalnak meg, hogy elhallgassák a magyarországi kérdéseket. A magyarországi létérdekeket — ugyanúgy — nemcsak a zsidó imperializmus fenyegeti.

Feljegyzések

A franciák egész a legutóbbi időkig szívesen látták a külföldi jövevényeket anélkül, hogy sokat törődtek volna azok nemzeti és faji jellegével. Az 1934—36-os zavargások óta azonban ők is megnézik, hogy kit fogadnak be országukba. Ugyanis kiderült, hogy a Place de la Concorde véres eseményeinek nem egyszer külföldi zsidók voltak a mozgatói. Mivel a Németországból kiutasított zsidók szinte kivétel nélkül Párizs felé vették útjukat, kétszeresen szükségessé vált a bevándorlók ellenőrzése. A londoni The Tablet heti folyóirat azt írja, hogy a párizsi orvosok 30%-a jelenleg zsidó, jöllehet 1922-ben mindössze 2,5%-a volt az. Hasontól a helyzet az ügyvédek karában, nem is szólva az újságírókról, a miniszteri titkárokról s a moztulajdonosokról. A párizsi telefonkönyvben a leggyakoribb nevek manapság: Lévy, Bloch, Weill, stb. Az antiszemita megmozdulásokkal különösen a francia középosztály rokonszenvez. A zsidó kérdést ma már nemcsak a monarchisták kis csoportja tekinti problémájának, hanem a legtekintélyesebb pártok is, mint pl. a köztársaságiak pártja, mely egyenesen feladatául tűzte ki a zsidóellenes törvények sürgetését. Blum kétszeri minisztersége különösen jó alkalom volt a zsidóellenes mozgalmak fűtésére és terjesztésére. A nacionalista Darquier de Pellepoix, aki az 1934-es zavargások idején több ízben megsebesült, megszakította a Rassemblement Anti-Juif de France hatalmas zsidóellenes mozgalmát. Az igen elterjedt Je Suis Partout hetilap különkiadásában egyenesen azt követelte, hogy a zsidók jogvesztetteknek nyilvánítottassanak s dohassanak ki a hadseregből s minden állami hivatalból. Jellemző a francia közéletre, hogy L. F. Coline zsidóellenes röpiratát (Bagatelles pour un massacre) hihetetlen rövid idő alatt szétkapkodták. Ugy látszik, hogy ez az írás lesz a zsidóellenes mozgalmak bibliája. Nagy tetszéssel olvassák országunkban Henri Bérand zsidóellenes cikkeket is a Gringoire-ban. Nem valószínű, hogy Franciaországban annyira feléledjen a zsidókérdés, mint más országokban, de az bizonyos, hogy ezek után mind gyakrabban fogjuk hallani a jelszót: Franciaország a franciáktól. M. K.

Tisztviselői áthelyezések Marosvásárhelyen. Saját tud. Az új közigazgatási törvénnyel életbe léptetett tartományi beosztás Maros vármegye vezetésében is széleskörű átcsoportosításokat vont maga után. A vármegyétől ugyanis három főtisztviselőt dr. Viciu Nicolae megyei főtitkárt, dr. Rusu Victor főjegyzőt és Petreanu Ioan számvevőt táviratilag Gyulafehérvárra a tartományi kormányzósághoz helyezte át a minisztérium. Az áthelyezett főtisztviselők már el is foglalták új állomáshelyüket. Kivülük három más megyei tisztviselőt, a járásokba osztottak be s rövidesen még további áthelyezések is várhatók. A vármegye tisztviselői karából az új helyzetnek megfelelően csak husz tisztviselőre van szükség. A többi tizenkettő áthelyezett kap, vagy nyugdíjba megy.

ELÜTÖTT A VONAT EGY MUNKÁSOK-KAL TELT HAJTÁNYT. Csikmadaras és Csikkarcfalva közötti vasuti pályateszten könnyen végzetessé válható baleset történt. A 3562. számú tehervonat elütött egy vasuti munkásokkal terhelt hajtányt. A mozdonyvezető még idejében észrevette a hajtányt, fékezett is, de már nem tudta megakadályozni, hogy az le ne repüljön a sínekről az árokba. A csodálatos véletlen folytán a munkásoknak az ijedségen és kisebb horzsolásokon kívül semmi bajuk nem történt. A vizsgálat megállapította, hogy Toma Tolea vasuti pályamunkavezető és társai ittás állapotban igyekeztek hazafelé a hajtányon és ezért nem vették észre a vonat közeledését. Vizsgálat indult ellenük.

Unitárius istentisztelet Nagyváradon. Vasárnap, augusztus 28-án d. e. 10 órakor a Vlahuta (Szentjános) utcai unitárius imaházban (a volt Gyenge-féle fényképezési műterem) istentiszteletet tart Komjászeghy Géza Bihar-nagyvárad unitárius lelkes.

Kotzmann János halála. Nagyvárad. Saját tud. Egy régivágású tanárember költözött el az évek sorából. Szerdán délelőtt hosszú éveket tartó betegség és szenvedés után, a halotti szentségekkel megerősítve meghalt Kotzmann János, aki évtizedeken keresztül neves matematikai tanára volt a helybeli Társulati Felsőkereskedelmi Iskolának. Kotzmann János nemzedékeket nevelt fel a város kereskedelmi életének és az előkelő bank- és üzletemberek közül igen sokan gondolkodnak hálával és szeretettel Kotzmann Jánosra. Az idős tanárember jól ismert alakja már évekkor elhunyt a váradi utcákról. Betegsége ágyhoz kötötte és a súlyos kór lassan ronsolta a szervezete. Az iskola annak idején nyugdíjazta a kitűnő tanárt, aki egy régifajta, minden idegcsálával hivatásának élő és hivatását megtestesítő alakja volt a jónévi iskolának. Kotzmann János 74 éves korában halt meg. Temetése csütörtökön délután 6 órakor ment végebe nagy részvét mellett a Mihai herceg (Gerliczy) utca 1. számú gyászszobából. Özvegyén kívül leánya Bontiere Jánosné és kis unokája gyászolják.

LEZUHANT A KÖTÉLTÁNCOS SEGÉDJÉ. Temesvár. Saját tud. „Professzor Alexander”-nek nevezi magát az a kötéláncos, aki a megyefőnökség előtti téren egy idő óta naponta mutatványokkal szerepel a tér fölött kifeszített kötélen. Legutóbbi előadása előtt *Lupu Joan* nevű segédje, akinek a magasban a reflektorokhoz vezető áramhuzalt kellett volna bekapcsolnia, szerencsétlenül járt. Az állványról egy lécre lépett, amely összetört alatta. A szerencsétlen ember a tér közepére zuhant, arcán súlyosan megsérült a karját eltörte.

Visszaélések nyomaira bukkantak Szatmár megyében. Saját tud. Coman Simion ezredes-prefektus személyesen vezeti a vizsgálatot a csengerbagosi volt községi vezetők ellen, akik az eddigi adatok szerint, súlyos visszaéléseket követtek el. Néhány nappal ezelőtt dr. Simu alispán a bagosi községhez az ügyvezetést átvevő bizottság elnökeként, miközben olyan adatakat talált, amelyek szerint a község Szilágy megyében levő erdejét szabályellenesen sajátították ki. Szerdán bizottság szállott ki Szilágyba, hogy a levágott erdőnél helyszíni vizsgálatot tartson.

HALÁLRA GÁZOLTA A MOTOROS. Temesvár. Saját tud. *Zimmermanné* hetvennégy éves freidorfi asszony Temesvárról gyalogszerrel igyekezett a szomszédos Freidorfba. Az asszony a vasúti sínek mentén haladt, amikor a község közelében elütötte a keresztesi motorosvonat. A kerek alá került és súlyos sérüléseket szenvedett. Mire a temesvári mentők a helyszínre értek, a szerencsétlen asszony borzalmas sérülései következtében kiszívódott.

Öt ikerpár egy hét alatt. Temesvár. Saját tud. Az itteni anyakönyvi hivatalban egy hét alatt öt ikerpár születését jelentették be, amire az anyakönyv fennállása óta még nem volt példa. Az egyik ikerpár atyja, egy Lakatos Ernő nevű cigányzenész még nem is tud a családi örömről: ismeretlen helyen, állítólag Magyarországon tartózkodik. Két ikerpárból egy-egy gyermek röviddel a születés után meghalt.

LEZUHANT ÉS MEGHALT EGY HÍRES AMERIKAI REPÜLŐ. Newyorkból jelentik: Frank *Haws*, híres amerikai repülő, aki Los Angeles és Newyork között légi gyorsasági rekordot állított fel, szerdán lezuhant és meghalt. *Haws* gépe távbeszélő vezetékekbe ütközött, kigyulladt és lezuhant. *Haws* és műszerése súlyosan megsebesültek. *Haws* rövidesen kiszívódott, a műszerész állapota reménytelen.

TURISZTIKA

S. T. Vulturii—Sasok Turista Egyesülete szeptember hó 4-én, vasárnap és 5-én, hétfőn, Szalontán át, Arad—Radna—Solymos—Lippa—Lippa-fürdő és Arad-hegyaljára rendez társas kirándulást. Indulás vasárnap reggel 5 órakor. Aradon át a kirándulók Maria-Radnára érkeznek, ahol éppen bucsu lesz. Onnan a solymosi váromokhoz rendez kirándulást a turista egyesület, majd Lippát és Lippafüredet tekintik meg a kirándulók. Lippafüreden megszállnak, majd hétfőn délután Aradra térnek vissza, ahol a város nevezetességeit, elsősorban a Kulturpalotát tekintik meg a társasutazás résztvevői. Résztvételi díj tagoknak 230 lei, vendégeknek 250 lei. Jelentkezni lehet Mocsáry Sándor írógépésznél, Bulevardul Regele Ferdinand 13. Gyenge István ékszerésznél, Alexandri-utca 12 és az egyesület irodájában: dr. Aurel Lazar 14, Nagyvárad

Közgazdasági hírek

*

Zürichi zárlat. Párizs 11.94 egynegyed, London 21.30, Newyork 436 háromnyolcad, Brüsszel 73.62 fél, Milánó 22.96, Amsterdam 238.75, Berlin 174.90, Prága 15.05, Varsó 82.25, Belgrad 10, Bucuresti 325.

Búza-verseny Szatmáron. Saját tud. Megirtuk, hogy a mezőgazdasági kamara, a földművelésügyi minisztérium utasítása alapján, a megyei termelők között nagy búza-versenyt rendezett. A versenyen részt vett termelők búzájának vegyelemzése folyamatban van. A versennyel kapcsolatban a kamara vezetősége buza kiállítását rendez, a hivatal Mihai Viteazul-utcai helyiségében. A kiállítást szeptember 4-én nyitják meg.

Két kertészeti kiállítás Kolozsváron. Augusztus hó utolsó és szeptember hó első napjain két kertészeti kiállítás lesz Kolozsváron. Az egyiket a Romániai Kertészek Egyesületének kolozsvári fiókjá rendezi augusztus hó 28—29-én, a másikat az Erdélyi Gazdasági Egylet az Erdélyrészi Méhész Egyesülettel koröltve szeptember hó 1—5. napjain. A kertészeti egyletnek kiállításán a hivatásos kertészek vesznek részt, míg az EGE-nek az EME-vel rendezett kiállításán a gyümölcs és konyhakertészettel foglalkozó gazdák. A méhészeti, kertészeti és háziipari kiállítás szeptember hó 1—5. napjain lesz Kolozsváron a Kogalniceanu-u. 7. szám alatt. A kiállításra augusztus hó 31-től 50 százalékos vasúti kedvezménnyel lehet utazni. A kedvezmény igénybevételéhez külön igazolvány nem szükséges. Kolozsvárra egész jegyet kell váltani, amellyel lebelezés után ingyen lehet visszautazni a kiinduló állomásra a kiállítási belépőjegy felmutatása mellett.

Emelkedett a búza ára Szatmár megyében. Saját tud. A szatmári szerdai hetipiác a rossz időjárás következtében közepes forgalmat eredményezett. A vásár egyetlen meglepetése, hogy a búza ára egy ponttal emelkedett. Egy héttel ezelőtt a törvényben megállapított 400 lejes lezáró ár szeptember 1-én 410 leire emelkedett. A rozs 300—310, árpa 345—350, zab 360—365, tengeri 360—370, napraforgó 475—480 lei. Állat alig volt a piacon.

Háziipari kiállítás és előadások Kolozsváron. Az EME az EGE-vel koröltve szeptember 1—5 napjain méhészeti kertészeti és háziipari kiállítást rendez Kolozsváron a Kogalniceanu utca 7. szám alatt, a Katolikus Kör összes helyiségeiben és udvarán. A háziipari kiállítás iránt Erdélyszerte óriási érdeklődés nyilvánul meg. A kiállításnak e csoportja igen változatosnak és gazdagnak ígérkezik. A kiállítás vásárral lesz egybekötve. A kiállítással kapcsolatban szeptember hó 3-án, d. u. 4 órakor háziipari, népművészeti és képzőművészeti előadások is lesznek a Református Kollégium régi épületének dísztermében a Kogalniceanu utca 16 szám alatt az I. emeleten. Az előadások díjtalanok, azokra vendégeket szívesen látnak. Előadásokat tartanak Dóczyné Berde Amál, dr. Koronka Pál, Kelemen Lajos dr. és Vásárhelyi Z. Emil. A kiállításra és előadásokra vidékről 50 százalékos vasúti kedvezménnyel lehet Kolozsvárra utazni. A kedvezmény igénybevételéhez igazolvány nem szükséges. Kolozsvárra egész jegy váltandó, amellyel ingyen lehet visszautazni a kiinduló állomásra a vasúti jegypénztárnál való lebelezés után a kiállítási belépőjegy felmutatása mellett.

ISKOLÁINK

Beiratások a kolozsvári római katolikus főgimnáziumba

A kolozsvári római katolikus főgimnáziumba a beiratások augusztus 25-én reggel 9 órakor megkezdődnek. A javítóvizsgálatok helybeliek részére szeptember 1-én, vidékieknek pedig szeptember 3-án lesznek. Az I. oszt. felvételi vizsgái szeptember 2-án reggel 8 órakor tartják. Az V. osztályos felvételi vizsga szeptember 6-án lesz. A tanév ünnepélyes megnyitása pedig szeptember 8-án reggel 9 órakor.

* **Felvétel a Nagyvárad Szent József fiúnevelő intézetbe.** A Nagyvárad Szent József fiúnevelő intézet felvesz elemi iskolába. Góydu liceum román és magyar tagozatára és kereskedelmi liceumba járó rendszeres bentlakó növendékeket. A növendékek egészséges lelki és testi nevelést, gondos felügyeletet a tanulást biztosító naponkénti többszöri egyéni és csoportos korrepetálást, jó ellátást és állandó orvosi felügyeletet kapnak. A helyek biztosítása céljából tanácsos a növendékeket minél előbb előjegyeztetni. Tájékoztató kérséggel küld a Szent József intézet igazgatóságára. Nagyvárad, Str. Brătianu (v. Szaniszló-u.)

A franciaországi népesedés súlyos válságban

A születések csökkennek, az öregek száma feltűnően emelkedik

Párizsból jelentik: A francia statisztikai hivatal most tette közzé legújabb adatait a franciaországi népesedés állapotáról. Eszerint az agastyánok száma száz év alatt 3 millióról 7 millióra emelkedett, viszont a születések száma a száz év előtti 240 ezerrel 13 ezerre csökkent, ami egyenesen katasztrófálisnak mondható. A francia lapok ezt a statisztikai adatot összehasonlítják a németországi és olaszországi megfelelő adatokkal és szomorúan állapítják meg, hogy míg Németország évente félmillió, Olaszország 360.000 lakossal szaporodik, Franciaországban csak 13 ezer újszülött lát évenként napvilágot.

Szovjetország délnyugati határán háborus készültségbe helyezték a hadsereget

Londonból jelentik: A Times rigai jelentése szerint a szovjet délnyugati határán, Fehér-Oroszországban és Kíev tartományban nagy katonai készülődések folynak. A vörös hadsereget az egész határon háborus készültségbe helyezték. Egész Fehér-Oroszországot és a kievi kerületeket rendkívüli katonai zónáknak nyilvánították. A vörös hadsereg egyharmadát ebben a két tartományban összpontosították. A tank- és repülőgéppálya egyharmadát is ezen a vidéken vonták össze. Az orosz kerületben hatalmas utánpótlási központot állítottak fel az orosz délnyugati Maginot-vonal számára.

Agyonította anyósát egy asztalossegéd, majd a megölt nő holttestét a kamarában rejtette el

Kolozsvár. Saját tud. Borzalmas büntényt lepleztek le a Fellegvári-hegyoldal alatt elhúzó Dragalina-ut 110. számú ház lakói. Ebben a házban lakik ugyanis Katona László asztalossegéd feleségével és anyósával együtt. Katona felesége körülbelül két héttel ezelőtt temesvári rokonaihoz utazott, otthon pedig az anyós maradt a vejevel. Néhány nappal ezelőtt eltűnt az anyós is a háztól és a szomszédok kérdőjelezéseire az asztalos segéd azt felelte, hogy anyósa ott alszik, ahova be szokott járni takarítani. A szomszédok között ez a magyarázat nem is keltett nagyobb feltűnést, miután ez nem először fordult elő. Körülbelül két nap óta azonban leirhatatlan bűz ült meg az egész házat, ami a szag okának felkutatására ösztökélte a szomszédokat. Minden lakást átkutattak, de a szag okára nem tudtak rábukkanni s így jutottak el a Katonák bezárt kamarájához. Miután az asztalossegéd nem tartózkodott otthon, a szomszédok felnyitották a kamarát és ott az egyik sarokban téglarakások alatt, félig földdel befedve találtak rá a napokkal előbb eltűnt anyósra, névszerint Szabó Rózára. A leletől megrémült lakók azonnal értesítették a rendőrséget. A munkájából hazatérő asztalossegédet ennek következtében már detektívek várták, akik őrizetbe vették és bekísérték a rendőrségre.

Az őrizetbe vett asztalossegéd a rendőrségen elmondotta, hogy 48 éves anyósa állandóan szerelmével üldözte és különösen azóta, mióta felesége nem tartózkodott itthon, szinte napirenden voltak közöttük az összetűzések emiatt. A legutóbbi összeszólalkozás hevében azután hirtelen rchamában fejét ragadott s azzal leütötte anyósát, majd a következményektől való félelmében a kamarába rejtette el.

A borzalmas gyilkosság ügyében tovább folytatja a nyomozást a rendőrség bűnügyi osztálya.

Színes pósta Tizenhétézer ház pusztulása hatvanhat évvel ezelőtt

SÖRREL OLTOTTAK TÜZET EGY ANGOL KOCSMA ELŐTT

Londonból jelentik: Az ashdownti erdő melletti „Régi sörshordóhoz” címzett kocsmá előtt kigyulladt egy vendég gépkocsija. Miután a nagy szárazság miatt nem állt elég víz rendelkezésre, a tüzet sörrel oltották el.

NÉMETORSZÁG A CSALÁDI ÉLETERT

Berlinből jelentik: A nemzeti szocialista uralom öt esztendeje alatt összesen 878 ezer házassági köcsönt folyósítottak és 708.000 gyermek után utaltak ki születési segélyt.

KÜLÖNÖS VILLÁMCsapás

Ausztráliában egy telep határában, melynek Okri-steet a neve, lecsapott a villám egy legelésző birkanyájba. Míg a villám valamennyi birkát agyoncsapta, egyetlen pászlort sem érintett, ellenben egy patak vizének felületén tűzgömb alakjában tovasurant és felgyújtott négy házat, melyek körül letarolta az összes fák. Az esettel kapcsolatban a meteorológusok megállapítják, hogy Ausztráliában husz esztendő óta néhány kivétellel kizárólag gömbvillámok pusztítanak. Emberemlékezet óta nem fordult elő a földrészen annyi vihar, mint most.

A TANK ALUL MARADT

Londonból írják: Braziliában, a Rio Negrónál egy Castanheiró nevű előretolt őserdei telepnek a közelében bebizonyult, hogy a vadon erősebb mindennél, amit ember ellene felsorakoztat. Ehelyütt már jelentették, hogy az északbrazíliai idegenlégió megalakult és rohamot intéz a Zöld pokolnak nevezett dzsungel ellen, ami ma még felfedezetlen része a világnak. Nos, az első roham nem sikerült. Hat darab nagvteljesítményű tankkal próbálkozott a légió. Eleinte ment is a munka: a tankok ki-döntötték a fákat, legázolták a bokrokat és elhajtották a vadállatokat. Nyomukban máris erdőirtók, majd földművesek jöttek és ahol legnap még áthatolhatatlan bozót volt, ott ma gabonát vetettek. Amde csakhamar megboszu-szulta magát a vadon. A tankok mocsárvidékre lévedtek és mind a hat egyenesen behajtott a láthatatlan ingoványba. Emberélet ezuttal nem pusztult el, de mire segítséget hoztak volna a légiósok, a tankoknak nyoma sem volt: elnyelte azokat a feneketlen mocsár. Most más irányból ostromolják a Zöld poklot a brazil légió tagjai. Jellemző, hogy az alakulás, vagyis február elseje óta a különítmény mindössze tizenegy mérföldet haladt. Ennyi az, amit eredménynek elkönyvelnek. De a hat tank és számos emberélet az ostrom ára... és a vadon még kegyényen tartja magát.

AZ ANGOL CSELEDSZAKSZERVEZET TIZ PARANCSA A MUNKAADÓKNAK

Londonból jelentik: A nemrég alakult angol cseledszakszervezet a következő tíz parancsot adta ki a munkaadók számára: 1. Adj háztartási alkalmazottnak tisztességes szállást, hogy látogatás nélkül fogadhassa. 2. Fogadd rokonszenves megértéssel a vidéki lányt, aki elvárhatja, hogy családtagként kezelj. 3. Ne felejtse, hogy a háztartási alkalmazott éppúgy szereti a szabadságot, mint te. 4. Szeretheted háziállataidat, de ne tartsd őket többre háztartási alkalmazottaidnál. 5. Biztasd alkalmazottaidat, hogy csatlakozzanak az érdekeiket előmozdító, vagy szórakozásukról gondoskodó mozgalmakhoz. 6. Ne gondold, hogy alkalmazottad az utcáson kar udvarlójával találkozni, szívesebben fogadja őt munkahelyén egy csinos szobában. 7. Ne követeld tőle, hogy hét órakor keljen és mosolygó arcot mutasson, ha éjjelkor csengetsz érte. 8. Ne hidd, hogy szereti, ha „ostoba vidéki libának” tekintik. 9. Ne feledd, hogy az alkalmazottak is művelődni akarnak. 10. Ne hidd, hogy alkalmazottadat csak a pótülésre ültetheted a gépkocsidban.

Csikágóból írják: A napokban volt hatvan-hetedik évfordulója annak a borzalmas tűzvésznek, amely 1871-ben Csikágóban keletkezett a feldöntött petrólumlámpától s amelynek többszáz ember s majdnem az egész hatalmas város áldozatul esett. A tűzvészrel kapcsolatban most érdekes felújításokat közölnek a szörnyű dráma életbenmaradottai.

A tűzvész egy O'Larry nevű csikágói lakos istállójából indult olyképpen, hogy a gazda lámpafényről fejte a tehenét és a tehén felrugta a lámpát, melynek tartalma szétömlött a nagy melegben, rögtön lángrobbant s a következő pillanatban már lángban állt az egész istálló. Ezen a napon valóságos hőhullám vonult el a város felett és meleg szellő fújdogált. Egy teljes hónap óta tartó szárazság pusztított Csikágóban s hozzá még az amerikai nagyváros legtöbb negyedében régimódi, tűzveszélyes fa- és gerendaházak álltak. Percek alatt harapózott el a tűzvész és valami örökre kiderítetlen technikai oknál fogva a tűzoltóság félórás késéssel avatkozott be csupán, aminek az volt a szomorú következménye hogy mire beavatkozott volna, már utcá-sorok álltak lángban.

Tehetetlenül szemlélték a kétségbeesett háztulajdonosok javaik pusztulását s a város vezetői abban reménykedtek, hogyha a tűz eléri a várost kettészeli Chicago River nevű folyó partját, magától megszűnik. De közben mintegy varázs-űtésre élénk szél kerekedett és a zsarátok átcsapott a széles folyón, mire a túlsó városrész is kilenc helyen kigyulladt.

Hivatalos iratok szólnak arról, hogy a nem számított közvélemény felett érzett bánatában Csikágó egész lakossága a szabad mezőkre vonult és szörnyű lángfüggöny előterében őrlőngve imádkozott, vagy orgiázott. Néhány társzekerén szeszeműek érkeztek rejtett pincékből. Néhány szeklariánus pap arról tartott prédikációt, hogy itt a világ vége és egész Amerika lángban áll.

A hivatalos kimutatások szerint — melyeket most az évfordulón közszemlére bocsátottak — 466-an örültek meg egyetlen nap alatt, 34 gyermek született a szabadban, a rendőrség 333 embert fogott el rablás és gyilkosság gyanújával. Két nap alatt tizenhétézer ház pusztult el és a folyó vize tizenegy kilométerrel Csikágó alatt is nyolcfoknyi felmelegedést mutatott. Az összes kár meghaladja a tizenhétmillió dollárt. A hozzáértők szerint csupán két, a csikágói arányokhoz mérhető tűzvészről tud az emberiség: a san-franciscói, melyet földrengés idézett elő és a moszkvai, amely 1861-ben porig pusztította az oroszok legendás multu nagyvárosát.

Amerikában nemrég tartották az úgynevezett „Fire Prevention Week”-et, a tűzvész megelőzésének hetét melynek az volt a célja, hogy a polgárságot a tűz vszedelmes voltára figyelmeztesse és önkéntes tűzoltásra kitanítsa. Mint most a lapok gúnyosan megjegyzik, a hét tartamán több tűzvész fordult elő Amerika területén, mint a megelőző három hónap alatt összesen.

Kiterjesztették a nyolc órás munkaidőt a vállalati irodákra is

Üzletek záróját helyi bizottságok határozzák meg. — Megszűnt a kivételes „vásári zóna” — Kereskedők kérik a téli zárórarendet

Temesvár. Saját tud. A kiskorú és női munkások védelméről és a munka tartamáról szóló 1928-ban megjelent törvény az ipari üzemekre előírja a napi nyolc órai, illetve heti negyvennyolc órai munkaidőt. Ez legfeljebb ott változtatható meg, ahol az előállítandó anyag természetéből megkívánja a folytonosságot s a munkát két munkacsoporthoz végzik. A munkaidő ezekben az üzemekben sem lehet azonban több heti ötvenhat óránál.

Most, a legutóbb, különleges törvény jelent meg, amely napi nyolc órai, illetve heti negyvennyolc órai munkaidőt kiterjeszti az összes kereskedelmi- és ipari vállalatok irodáira is. A vállalatok irodáiban is be kell tehát tartani ezentúl a nyolc órás munkaidőt. Hogy ez a munka — nappal — metől meddig tart, arra vonatkozóan nem tartalmaz meghatározást a törvény. Ha egy napon — például szombaton amikor sokhelyen délután nem dolgoznak — a munkatartam kevesebb a maximális nyolc óránál, más napokon lehet az óraszámot növelni, úgy azonban, hogy a heti negyvennyolc óras munkatartamot túl ne haladja. Tíz óránál hosszabb ideig így sem szabad dolgoztatni az alkalmazottakat. Az irodai munkaidő, különleges esetekben történő meghosszabbítására külön engedélyt kell kérni a munkaügyi felügyelőségtől. Ilyen engedélyek csak a leltározás, lejáratok, likvidálás vagy számlazárások idején kérhetők. A túlórázásról regisztert kell vezetni s abba be kell vezetni minden egyes alkalmazott túlóráit. Ezek után huszonöt százalékkal felemelt bért kell számitani a tisztviselőknél. A regiszterek formáit a munkaügyi miniszter írja majd elő. Ha az irodai munkaerőket a megszabott időnél tovább dolgoztatják a vállalatok a törvény értelmében, minden egyes személy után ötszázöt letezer leig terjedő bírságot vetnek ki. A bírságok összege azonban nem haladhatja meg a tízezer, visszacséskor a huszezer leit.

Az üzletek nyitására és zárására vonatkozólag is tartalmaz a törvény rendelkezéseket. Ezentúl ugyanis már nem a minisztérium rendezi országosan meghatározott időponttal az üzletek

nyitását és zárását, hanem arra vonatkozóan a főnökökből és alkalmazottakból álló úgynevezett „paritáris” bizottság helyi megállapításai érvényesek. Ezt a bizottságot az 1936. évi kamara-i törvény határozza meg. A bizottságba a kereskedelmi- és iparkamara három tagot küld ki egy delegáltat a nagyipar és kettőt a kereskedelem részéről. A bizottság negyedik munkaadó tagja a munkakamara kisipari tagozatának megbízottja. A munkakamara az alkalmazottak részéről a magántisztviselői és a munkástagozat két-két képviselőjét küldi ki. Minden kiküldött után egy-egy póttagot jelölnek ki. A bizottság a munkaügyi felügyelőség tanácskozik és határozatát a munkaügyi felügyelő hajtja végre. A törvény előírja, hogy a bizottságnak gondoskodnia kell arról, hogy az üzletek számára délben két óras szünetet biztosítsanak Az esti zárás általában nem történhetik nyolc óra után, szombaton és törvényes munkaszüneti napok előestjén pedig kilenc óra tul. A bizottság határozatait az illető város területén lévő összes üzletre vonatkoznak. Hogy mikor kell nyitni, azt a törvény nem szabja meg.

Az említett intézkedések értelmében megszűnik az, hogy az úgynevezett piaci zónában lévő üzletek piaci napokon a déli időben nyitva tarthatók.

A Kereskedők Egyesülete egyébként most, tekintettel arra, hogy a nyári záróra vonatkozó megállapodás szeptember 1-én lejár, kérte a kereskedelmi és a munkakamarát forduljon a munkaügyi felügyelőséghez a paritáris bizottság összehívása érdekében. Valószínű, hogy a téli záróra kérdésében már a hét folyamán dönt az illetékes bizottság.

Püspökfürdőbe érvényes kedvezményes kád- és tüskörüdőjegyek kiadó-hivatalunkban kaphatók.

